Lázár György látogatása egyetemünkön

Lázár György, a Minisztertanács elnöke, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja március 31-én a IX. kerületben tett látogatása során felkereste egyetemünket, ahol Király Andrásné a budapesti pártbizottság titkára, *Gál Lászlóné* a kerületi pártbizottság első titkára, *Berend T. Iván* rektor és *Szarvas László* az egyetem pártbizottságának titkára *fogadta a vendéget.*

A reggel 9 órakor kezdődő látogatás során először szűkkörű, rövid ideig tartó megbeszélést folytatott egyetemünk vezetőivel. Ezt követően *a tanácsteremben Lázár György eszmecserét folytatott az egyetem állami, párt, szakszervezeti és KISZ vezetőivel.*

Szarvas László, az egyetem pártbizottságának titkára köszöntötte az egybegyűltek nevében Lázár elvtársat, akinek látogatása a magyar közgazdászképzés és felsőoktatás eredményei, problémái és tapasztalatai iránti érdeklődést tükröz. Külön örömet és megtiszteltetést jelent, hogy hazánk felszabadulásának 33. évfordulója és a marxista közgazdászképzés 30 éves jubileuma alkalmával egyidőben kereste fel egyetemünket. Köszöntötte Szarvas László vendégeinket, oktatóinkat és hallgatóinkat. *Az eszmecsere Berend T. Iván rektornak az egyetemi oktató-nevelő munka időszerű kérdéseiről, feladatairól tartott tájékoztatójával folytatódott.*

Röviden ismertette az évek óta tartó oktatási reform folyamatot, amely még korántsem fejeződött be. Beszélt a korszerűsítési munkálatok azon törekvéseiről, amelyek lényeges összevonásokat, a túlspecializálódási tendenciák megszüntetését eredményezték, növelték az elméleti alapozás súlyát, s jelentős előrelépést hoztak a funkcionális közgazdászképzés irányába.

(Folytatás a 2. oldalon)

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XX. ÉVFOLYAM, 7. SZÁM. ÁRA: 80 FILLÉR 1978. ÁPRILIS 6.

A tartalomból

„Ez évben a véleményezési rendszerben olyan módosítást vezetünk be, mely remélhetően jobban elősegíti a kitűzött célok elérését. A KISZ-alapszervezet a taggyűlés által megvitatott és elfogadott véleményt az alapszervezet minden tagjának jelenlétében (taggyűlésen vagy szeminárium szünetében) köteles az érintett oktatóval megismertetni, aki aláírásával jelzi, ha elfogadja a véleményt" **AZ OKTATÓK VÉLEMÉNYEZÉSÉRŐL.** Cikk a 7. oldalon.

„Hosszú évek óta nem készült olyan őszinte, problémákat feltáró anyag, mint a mostani. S akik csak a korábbi évek beszámolóiból, jelentéseiből ismerik a KISZ mindennapi életét, nem véletlenül szisszentek fel. Pedig a gondok, problémák felvetése nem valamilyen „csőd-érzés" kifejezése, hanem a megoldás sürgetését célozza. **KÜLDÖTTÉRTEKEZLET ÁPRILIS 15-ÉN.** Cikk a 2. oldalon.

„Mi lett volna, ha minderre De Gaulle tábornok elnöksége alatt kerül sor? Nos, szerintem a tábornok esetleg nyerésre játszott volna. Hagyta volna győzni a baloldalt, és kormányalakítással bízta volna meg Mitterrand-t. Aztán néhány hét múlva sorba kellett volna állni kenyérért, a beköszöntő nyári kánikulában hetekig nem vitték volna el a szemetet, a nyári szabadság idején a benzinkutak fele nem működött volna benzinhiány miatt... Soroljam még?!"
POLITIKAI TERVEK A DIADALÍV ÁRNYÉKÁBAN cikk a 6. oldalon.

„Napjainkban a történelmi tudatunk eléggé összetett. A legkülönbözőbb irányú vélemények, elképzelések vannak úgy az irodalomban, mint a köztudatban. Mind a kettőben a történelmi tudat hiányainak pótlására és az útkeresésre jellemző törekvések láthatók." **TÖRTÉNELEMOKTATÁS — TÖRTÉNELMI TUDAT — NEMZETI ÖNISMERET cikk az 5. oldalon.**

KIHÍVÓ

Az ipar II/5. csoport kihívja az egyetemen tanuló, vagy oktató bármely csoport, vagy tanszék férfi csapatát a következő sportágakban: foci, kosárlabda, országúti kerékpározás (60 km) pingpong, tenisz, alpesi sí, evezés.

A Dévényi Gábor, Dietrich Tamás, Fáth Péter, Olasz Nándor, Práger István összeállítású csapatból egyszerre négy tag játszik.

Erőnket három sportágban mérnénk össze; az győz, aki legalább kettőben győz. A kihívott fél kettő sportágat, mi egyet választunk. A vesztes csapat köteles fizetni a győztes csapatnak fejenként egy-egy láda „üdítőt". Minél több csapat jelentkezését várjuk. Jelentkezés írásban a KISZ-bizottság II./5. fakkjában, vagy személyesen.

A felvételt készítette: Fáth Péter

Felszabadulási ünnepség az aulában

Oktatók, diákok, dolgozók ünnepre gyűltek össze március 31-én délután az egyetem aulájában. Hazánk felszabadulásának 33. évfordulóját köszöntötték.

Vass László, egyetemünk KISZ-titkára ünnepi beszédének bevezetőjében méltatta az elmúlt 33 év történelmi jelentőségét, megemlékezett a felszabadításban részt vett haladó erők, elsősorban a Szovjetunió fontos szerepéről, segítségéről. Majd szólt hazánk 33 év alatt megtett útjáról, s benne az ifjúság politikai feladatáról, szerepéről: *„Oktatásunkban, politikai és erkölcsi nevelőmunkánkban meg kell teremtenünk annak a személyiségtípusnak a kialakítását szolgáló gyakorlatot, aki képes megbirkózni mai feladatainkkal: ez pedig a türelmes, higgadt és jó kompromisszumokat kötni tudó, ugyanakkor a társadalmi haladás és a szocializmus ügyét napjaink bonyolult viszonyai között is következetesen képviselni képes aktív, közéleti tevékenységet vállaló közgazda... Az ifjabb és felnőtt nemzedékek akkor lesznek alanyai társadalmunk demokratikus centralizmusa fejlődésének, ha egyre több sikerélményt szereznek saját sorsuk alakításában, és egyre tájékozottabbak lesznek a helyi, az országos és a nemzetközi politika ügyeiben".* Természetesen túl kell látnunk az országhatárokon. Oly korban élünk, amikor az imperialista erők egy atomháború árnyékát vetítik elénk, s most a nemzetközi összefogás, a féktelen fegyverkezés megakadályozása a feladatunk. *„A békét biztosító erőegyensúly fenntartása mérhetetlen terheket ró elsősorban a Szovjetunióra, de az egész szocialista világra is, hiszen a fegyverkezésből, a mi társadalmi rendszerünkben senki nem húz hasznot, ellenkezőleg: a fegyverkezésre fordított hatalmas kiadás súlyos veszteség számunkra. Ezért kell minden erőnkkel az enyhülésért, a fegyverkezés korlátozásáért küzdeni és élesen elítélni azt az irányt, amely felé a kapitalizmus héjái a neutronfegyver kidolgozásával tartanak."* Ebben a harcban komoly szerep jut a fiatalságnak, minekét társadalmi rendszerben élő haladó erőknek — mondotta *Vass László* —, a kommunista

(Folytatás a 2. oldalon)

JUBILEUMI TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK

Három évtizede, 1948 tavaszán ez idő tájt még javában folytak az előkészületek, hogy néhány hónappal később megfelelő feltételek mellett megkezdhesse munkáját Magyarországon az önálló közgazdaságtudományi egyetem. Régi igény beteljesülését jelentette a Duna-parti honfoglalás, amely — bízvást mondhatjuk — forradalmi jelentőségű változást jelentett a honi közgazdászképzésben. Ennek a nagy jelentőségű eseménynek, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem fennállásának 30. évfordulóját ünnepeljük ezekben a napokban. Egyetemünk április 11—13. között jubileumi tudományos ülésszak rendezésével emlékezik meg fennállásának 30. évfordulójáról, az ülésszak társrendezője a Magyar Közgazdasági Társaság.

Az eseménysorozat nyitó aktusára
nyilvános egyetemi tanácsülés keretében április 11-én délelőtt 10 órakor az egyetem I. előadótermében kerül sor.

A Himnusz elhangzása után Palánkay Tibor tudományos rektorhelyettes nyitja meg az ünnepséget, majd
Csikós-Nagy Béla, a Magyar Közgazdasági Társaság elnöke mond üdvözlő beszédet.

Ezután ünnepélyes keretek között kerül sor a Rudas László díj és Emlékplakettek átadására.

Ezt követi az évforduló alkalmából rendezett tudományos ülésszak megnyitó plenáris ülése.
Berend T. Iván—Stark Antal—Tordai Ildikó: Közgazdasági felsőoktatásunk — történetének útja, jelenének megoldásai és megoldatlanságai — című referátumát Berend T. Iván rektor, akadémikus adja elő.

A nyilvános egyetemi tanácsülésre, vendégeinket az egyetem valamennyi oktatóját, dolgozóját és hallgatóját várják a rendezők.

A hallgatók számára oktatási szünettel teszi lehetővé az egyetem vezetése
a nyilvános egyetemi tanácsülésen, a tudományos ülésszak megnyitóján való részvételt, a további szekcióüléseket lehetőség szerint szintén látogathatják.

A tudományos konferencia a délutáni órákban hét szekcióban kezdi meg munkáját.

A világgazdasági szekció
a 246-os teremben ülésezik április 11-én 14 órától, illetve 12-én reggel 9-től, majd az ebédszünetet követően ismét 14 órától. Az ülés elnöke Nyilas József tanszékvezető egyetemi tanár, társelnöke Kovács Gyula az MKT Külgazdasági szakosztályának vezetőségi tagja, az Országos Tervhivatal elnökhelyettese lesz. A szekcióülés a világgazdaság legújabb jelenségeivel és a magyar nemzetközi gazdasági kapcsolatok alakulásával foglalkozik. Ezen belül nagy súlyt kapnak a tőkés világgazdasági válság, a magyar—szovjet gazdasági kapcsolatok, a szocialista gazdasági integráció, a magyar külkereskedelem fejlesztésének elméleti és gyakorlati problémái. A két napon 16 referátum hangzik el, amelyeket korreferátumok és viták követnek.

Az agrárközgazdasági szekció
április 12-én délelőtt 9-kor és délután 14 órakor a 301-es teremben ülésezik, Csizmadia Ernő egyetemi tanár, akadémikus, az ipar kar dékánja elnökletével, társelnök Hont János, az MKT Mezőgazdasági szakosztályának elnöke, az Országos Tervhivatal nyugalmazott elnökhelyettese. A szekcióban a mezőgazdasággal szembeni népgazdasági szükségletek és a vállalati fejlesztési törekvések kölcsönös kapcsolatainak kérdései kerülnek bemutatásra az érdekeltségi összefüggésekben. Főreferátumot tart Vági Ferenc, Népgazdasági szükségletek és a vállalati fejlesztések érdekeltségi vonatkozásai a mezőgazdaságban címmel. Ezt követően 18 korreferátum hangzik el.

A fogyasztás és életmód szekció
április 12-én délelőtt 9 órakor, valamint délután 14 órakor a 306/a. teremben ülésezik. Az ülés elnöke Molnár László tanszék-

(Folytatás a 3. oldalon.)

1948—1978 Harmincéves a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem

Lázár György látogatása egyetemünkön

(Folytatás az 1. oldalról)

A közgazdászképzésben nagyon *sok tisztázatlan kérdés van* — hangsúlyozta a rektor — *az egyetemek és főiskolák közötti munkamegosztásban.* A jelenleg kicsit ösztönösen elhatárolt képzés nem tekinthető megoldottnak. Még csak elkezdődött a munkamegosztás kialakítása, de ellentétben más tudományágakkal a közgazdasági területen nincs jogilag szabályozva, hogy mely közgazdasági munkakör betöltéséhez milyen végzettség szükséges. Ez alapvető probléma, mert a tervszerűtlen szakemberképzés fölösleges terheket ró a népgazdaságra.

A pályázati rendszerről szólva elmondta, hogy a mi szakterületünkön ennek bevezetése nem jelent igazán tervszerűsítést, hanem bizonyos mértékig a tervszerűtlenség bürokratizálását jelenti. Igen sok állást hirdetnek hallgatóinknak, de közülük sokhoz közgazdasági szakközépiskolai, vagy főiskolai végzettség is elegendő lenne.

Végül az esti-levelező képzés problémáiról szólt rektorunk. Az évek óta rendkívüli erőfeszítéssel folyó képzés korszerűsítési munkálatok eredményei csak hallgatóink felét, a nappali tagozatosokat érintik. Csak töredéke hat a másik felére, az esti-levelezős hallgatókra. Éppen ezért itt a képzés hatásfoka jóval kisebb. Így *célszerűnek látszik e területen egy kétlépcsős oktatás megvalósítása,* melynek keretében előbb gyakorlatias jellegű főiskolai felkészítést kapnának a hallgatók és csak ezt követően — akiknek a képességei, igényei erre megfelelnek — kapnának egy elméletibb jellegű egyetemi képzést. Ez anyagilag is sokkal gazdaságosabb lenne.

Tájékoztatója végén megjegyezte, hogy a mindenkit élénken foglalkoztató egyetemünk anyagi, műszaki állapotára vonatkozó kérdésekről nem esett itt szó, mivel erről már korábban folyt eszmecsere. A kormány elnöke nagy megértést tanúsított problémáink iránt, s támogatja erőfeszítéseinket.

Lázár György köszönetet mondott a meghívásért. Tolmácsolta az MSZMP KB és a kormány üdvözletét, eredményes munkát kívánva egyetemünk oktatóinak és hallgatóinak. Örömét fejezte ki, hogy a találkozás során mód van arra, hogy néhány témába jobb bepillantást nyerjen. *Majd megfogalmazta azokat a kérdéseket, amelyekre a jelenlevőktől várt választ.* Így többek között arra, hogy a képzéskorszerűsítésről van-e visszajelzés a hallgatók, illetve a gyakorlat részéről; hogy mennyiben és milyen irányban változott az egyetemnek a gyakorlattal való kapcsolata, hogy mennyire érzékeli az egyetem a gyakorlat oldaláról jelentkező igényeket. Tájékoztatást kért az egyetemen folyó tudományos kutatómunkáról. Majd megjegyezte, hogy a rektor által felvetett közgazdasági, felsőoktatási intézmények közötti munkamegosztásbeli problémák valóban komoly gondot jelentenek. A különböző munkakörök betöltéséhez szükséges képzettség ügyében a megoldás felé visz az e témában fél évvel ezelőtt hozott kormányhatározat.

Az eszmecsere folyamán mind az oktatók, mind a hallgatók igyekeztek széles körű tájékoztatást adni a feltett kérdésekre, s az alkalmat megragadva néhány, nem egyetemi szinten megoldásra váró problémára is kitértek. Többek között a nemzetközi kapcsolatok vonatkozásában az egyetem hátrányos helyzetére más intézményekkel szemben; az egyetem és a gyakorlati gazdasági élet közötti mobilitás hiányának okára; hogy jó lenne, ha az eddigi tapasztalatokkal szemben — jobban igénybe vennék egyetemi oktatóink felkészültségét és tapasztalatait, a magasabb szintű, hosszabb távú koncepcionális gazdasági döntések kimunkálásánál; hogy az a már-már katasztrofális helyzet, ami az idén népgazd.-terveseink és tanárszakosaink elhelyezkedésével kapcsolatban kialakult, az igényekhez jobban mért, tervszerűbb szakemberképzés megvalósításával ne fordulhasson elő a jövőben.

A Minisztertanács elnöke köszönetet mondott a tartalmas és széles körű tájékoztatásért. Megerősítette azokat a törekvéseket, amelyekről oktatóink és hallgatóink szóltak. Hangsúlyozta, hogy szimpatikus volt számára az az elemző megközelítés, amely amellett, hogy érzékeltette a fejlődés irányát, rámutatott arra is, hogy hol vannak a buktatók, gyenge pontok, ahol kormányzati oldalról is megfelelően átgondolt lépésekre lesz szükség a megoldás érdekében.

A mintegy kétórás eszmecsere Szarvas László zárszavával fejeződött be.

Fáth Péter felvételei

Felszabadulási ünnepség az aulában

(Folytatás az 1. oldalról)

pártoknak. A nyugati ideológiákkal szemben nap mint nap meg kell védenünk szocialista hazánk elvének helyességét, s ezt leghatásosabban társadalmi gyakorlatunk harmóniája biztosíthatja. Az ünnepi szónok a következő gondolattal zárta beszédét: *„Ünnepi gondolataink közé férkőzik egy aktuális és prózaibb gondunk is: egyetemünkön a munka, a tanulás feltételei sajnos romlottak. Mondhatnám, hogy az épületünk állagának megrendülése a megérdemeltnél súlyosabban jelezte közgazdászokat képző intézményünknek tervezési, beruházási rendszerünk gyengéit. Hadd fogalmazzam meg befejezésül valamennyiünk kívánságát: elkövetkezendő ünnepi alkalmainkon számolhassunk be arról, hogy munkánk színvonala nem csökkent a nehézségek ellenére sem — szocialista hazánk gyarapodását minél hamarabb jelezze a mi közvetlen munkafeltételeink javulása is".*

Ezt követően egyetemünk rektora, *Berend T. Iván,* bejelentette az Elnöki Tanács által kitüntetésben részesült egyetemi oktatókat. *A Munkaérdemrend arany fokozatát kapta Szuhay Miklós,* az ált. kar dékánja. *Halmai Erzsébet,* az I. évf. dékánja és *Dobrovits Iván,* a pénzügy tanszék docense *a Munkaérdemrend ezüst, Lantos Imre,* a külker. tanszék docense *bronz fokozatában részesült.* A kitüntetéseket *Polinszky Károly oktatási miniszter adta át az Országházban rendezett* felszabadulási ünnepség alkalmából.

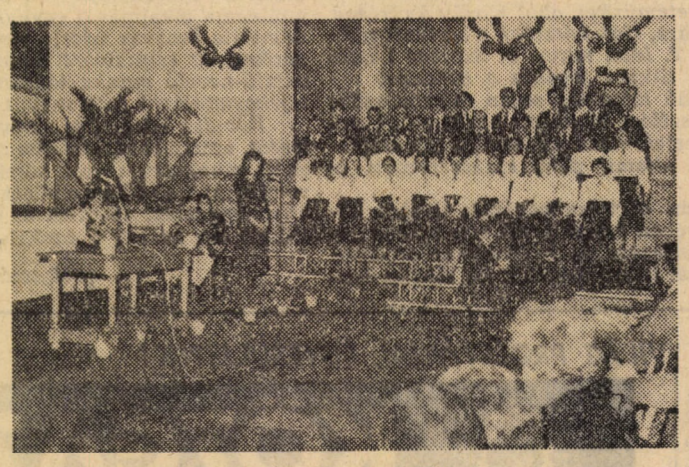

A Forradalmi Ifjúsági Napok alkalmából *jutalmat adott át Berend T. Iván rektor, dr. Racsmány Annának,* a matematikai és számítástechnikai intézet adjunktusának; *Vörös Ferencnek,* a nyugati nyelvi tanszék adjunktusának és *dr. Kerekes Sándornak,* az ipari technológia tanszék adjunktusának, *akik az oktatásügy kiváló dolgozói lettek. Miniszteri dicséretben részesült: dr. Kardos Kázmérné* (Kaponyi Erzsébet), a nemzetközi kapcsolatok tanszékének adjunktusa, valamint *Madarász Gabriella,* a pg. tanszék tanársegéde.

Az oklevelek és érmek átadása után *Berend T. Iván* rektor bejelentette, hogy a délelőtt folyamán *az oktatási miniszter és miniszterhelyettes által ratifikált egyezmény született az egyetem helyreállításának azonnali megkezdéséről. A bejelentést élénk taps követte.*

A IX. kerületi KISZ-bizottság képviseletében Gulyá Kálmán nyújtotta át a KISZ-jutalmakat: Ifjúságért Érdemrendet kapott Szuhay Miklós dékán. Kiváló Ifjúsági Vezető Érdemrenddel tüntették ki Karaszek Juditot, KISZ-bizottságunk érdekvédelmi felelősét, *dr. Hőgye Mihály,* a KISZ-bizottság tanulmányi felelőse, *Fazekas Endre,* ker. kari KISZ-titkár, *Vadász Endre,* a KISZ-bizottság volt I. évfolyam felelőse, *Aranykoszorús KISZ-jelvényt kapott. A KISZ KB Dicsérő oklevelében részesültek: az oktatás adminisztratív KISZ-alapszervezete, Détári Olga,* a Studium Generálában kifejtett tevékenységéért, *Nagy Aranka* érdekképviseleti munkáiáért, *Sipos Péter* ált. kari KISZ-titkár helyettes, *Kovács Sándor,* a ker. kari HPCS bizalmija. *Pohankovics István,* a DB-ben kifejtett tevékenységéért, *Bokros Lajos,* az ált. kari KISZ-vezetőségben nyújtott munkájáért.

A kultúrműsor keretében fellépett az egyetem énekkara, népitánc kara és zenekara, valamint színművészeti főiskolások szavaltak József Attila, Radnóti Miklós és más költők verseiből.

Az ünnepség az Internacionáléval ért véget.

Küldöttértekezlet április 15-én

Szakvezetőségek az általános karon
A KISZ munkastílusa, a tagság rétegződése

„Évek óta minden küldöttértekezleten, vezetőképzésen és egyéb fórumon elhangzik az a megállapítás, hogy a kari vezetőség munkája során nem foglalkozik eleget az alapszervezetekkel, nem érezni kellően elvi-gyakorlati irányító szerepét, nem nyújt megfelelő segítséget a napi feladatok megoldásához. A kari vezetőség tagjai úgy látják, hogy a kérdés tartós megoldására csak a szakvezetőségek létrehozásával nyílik lehetőség. A kar az alapszervezetek számát — 31 alapszervezet — és összetételét tekintve túl nagy heterogén egység ahhoz, hogy a kari vezetőség 11 tagja — napi feladatain túl — az alapszervezeteknek érdemben tudjon segíteni."

Az általános kari KISZ-szervezet szakvezetőségek létrehozására tett javaslatának megvitatása volt első napirendi pontja a KISZ-bizottság március 22-i ülésének.

Az anyagból idézett részben leírtak mellett az alapvető indok a szakvezetőségek kialakítására, a „szakok közötti nagy különbségek, specifikumok, az egymástól nagyon is elütő problémák".

A javaslatban szervezeti és működési felépítés szempontjából két alternatíva szerepel. Ezek közös vonása, hogy

a szakvezetőségek lesznek az alapszervezetek közvetlen irányító szervei, a szak KISZ-munkájának operatív vezetői.

Az 1. variáció szerint a szakvezetőségek teljesen önállóak, közvetlenül a KISZ-bizottság irányítása alatt állnak. A második variáció lényege, hogy a szakvezetőségek és a KISZ-bizottság között szűk létszámú kari vezetőség működik. Ezt a kari küldöttgyűlés választja és egyes kérdésekben a szakvezetőségek irányító szerve. Itt a kari vezetőség fő feladata a szakvezetőségek — és nem az alapszervezetek — irányítása, munkájuk koordinálása, közös érdekeik képviselete.

Mindkét alternatíva mellett és ellen érvek és ellenérvek szólnak. Az 1. variáció előnye például a többlépcsős irányítás kiküszöbölése, hátránya a szakok közötti lazább kapcsolat. A 2. variáció többlépcsős, ugyanakkor viszonylag jobban biztosítja a kar szervezeti egységét. A KISZ-bizottság végül is ez utóbbi variációt fogadta el.

Ezt követően tárgyalta és fogadta el a KISZ-bizottság azt a — még az ifjúsági bizottság által kezdeményezett — anyagot, amely az egyetemünkön tanuló munkás-paraszt származású hallgatók helyzetét, tevékenységének támogatását elemzi.

A tavalyi küldöttgyűlés határozatai között szerepel, hogy a következő — soronkívüli — küldöttértekezlet tegye feladatává egyetemi KISZ-szervezetünk munkastílusának és a KISZ-tagság rétegződésének vizsgálatát. Hosszú évek óta nem készült olyan őszinte, problémákat feltáró anyag, mint a mostani. S akik csak a korábbi évek beszámolóiból, jelentéseiből ismerik a KISZ mindennapi életét, nem véletlenül szisszentek fel.

Pedig „a gondok, problémák felvetése nem valamilyen „csőd-érzés" kifejezése hanem a megoldás sürgetését célozza; azt, hogy a nyílt vita és az őszinte felvetések jó javaslatok kidolgozását szolgálják. Elkötelezettségünket és optimizmusunkat bizonyítja, hogy gondjainkban elsősorban feladatokat látunk, melyeket meg akarunk oldani!"

A nyilvánvalóan nem hiba nélküli anyagot a pártvégrehajtóbizottsággal való megbeszélések során a KISZ-bizottság többször átdolgozta. S mivel a küldöttértekezlet időpontja egyre tolódott, az a furcsa helyzet állt elő, hogy három héten belül két egyetemi küldöttértekezlet is lesz. (Április 15-én a soronkívüli, május 3-án a szervezet munkáját értékelő és vezetőségválasztó küldöttértekezlet.)

F. S. P.

Fülelő hallgatók

Du ju szpík pa ruszki?

Fotó: Eszes István

Előzetes a KEN-ről

Három hét múlva kezdődik a közgázosok számára már megszokott, elmaradhatatlan KEN.

A szervezési problémákhoz idén hozzájárult az egyetem állaga, a rendezők foglalkoztak a Körcsarnok kibérelésének gondolatával, de ez dugába dőlt a válogatott edzések miatt, tehát helyszínnek — részben — marad az egyetem.

A program április 27-én (csütörtökön) kezdődik

a Super-Polvax-szal, amelynek meghívott előadója Aczél György, a Minisztertanács elnökhelyettese, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, aki hazánk jelenlegi kultúrpolitikájáról tart előadást.

Másnap délután választják **a diákrektort, aki öt napig állhat majd ezen az előkelő poszton.**

Este a Kinizsi utcai kollégium várja a rongyosbálozókat. A jó hangulatról a Rongyosbál zenekar, valamint Böszme-disco gondoskodik; szellemi árverésbe is benevezhetnek a résztvevők;

a NEW-Neoprimitív bemutatja (NEW) műsorát,

s néhány meglepetésben is része lehet a közönségnek...

A szombat délelőtt a sporté! Kosárlabda, foci, asztalitenisz

(csapatban, egyénileg, illetve párosan lehet jelentkezni). A merészebbeknek autós slalom versenyt tartanak az egyetem előtt felállított alkalmi rutinpályán. De hogy ne csak a testet eddzük, hanem a szellemet is,

délután kerül sor a nagyvetélkedőre, amely kérdéseit a harmincéves egyetem „jegyében" állították össze.

A változatosság kedvéért megint sport, de most vízi! Ez a Csillaghegyi Strandon lesz vasárnap délelőtt. A jó program igen, viszont a jó idő már nem a szervezőkön múlik.

Este disco vár a hallgatókra a NEW-superbulin.

Várható néhány népszerű magyar beat- és rockegyüttes, talán egy külföldi is (a többit mindenki meglátja a helyszínen).

A KEN utolsó napján nem kell vetélkedni, nem kell pontokra hajtani.

Május 1-e lévén akkor délelőttre közös felvonulás, délutánra pedig majális az Asztalos János Ifjúsági Parkban a program.

Néhány szó a felkészülésről: az I. évfolyam a csütörtöki és vasárnapi; a ker. kar a pénteki; az ipar kar a szombati; az ált. kar a hétfői műsorokra készít reklámot. (A reklámoknál ez esetben nem a sok számít, hanem a jó, az ötletes!)

A 29-i nagyvetélkedőre vannak olyan feladatok is, amelyeket előzetesen kell megoldaniuk, elkészíteniük a csapatoknak:

— propagálják a választott alternatív blokkokat. Nem szóban, nem is írásban: filmen.

Hossza ne legyen több három percnél. Ezeket a vetélkedő folyamán vetítik majd le. (Filmet a Közművelődési Titkárságon lehet kérni.)

— Készítsenek ötletes karikatúrákat az egyetem rekonstrukciójával kapcsolatosan.

Kivitelezés ízlés szerint, de azért legyen kiállítható! —

— Képzeljenek el a csapatok versenytárgyalást a 13. Építőipari Vállalattal.

Itt próbára tehetik hangszálaikat: ugyanis megzenésítve, dalban kell a feladatot megoldani.

Az előzetes feladatok jó megoldása elég jelentős súlylyal esik latba a vetélkedő pontozásánál, de ez nem jelenti azt, hogy elhúzhat bármelyik csapat is, vagy a kevesebb pontot kapott team ne nyerhetné meg a vetélkedőt, ha ott jól szerepel. (Egy jó tanács: a nagyvetélkedő komoly része az egyetem fennállásával kapcsolatos. A vetélkedő keretét döntési játékok adják. Segíthet, ha a csapatoknál „kéznél lesz" egy autó és egy telefon...)

És ami nem számít be a vetélkedőbe:

Minden kar, illetve az I. évfolyam állítson ki egy-egy rektorjelöltet, tegyék közzé programját, a választási hadjárat során próbálják meg a reklám eszközeivel saját jelöltjük mellé állítani az egyetem hallgatóinak többségét.

A rektorjelöltek péntek délután az elektorokból (minden csapatból három tag) és egyetemünk vezetőiből álló zsüri előtt mérik össze erejüket, a zsibiben.

Egressy

Két szék között a földön

A Közgazdász február 23-i számában megjelent riportban egy olyan IV. évessel beszélgettem, akiknek már nagyjából kész van a diplomamunkája. Ő sajnos azonban — tapasztalataim alapján — a kisebbséghez tartozik. A többség nehézségekkel küszködik, egymaga kapkod fűhöz-fához, hogy valami kiindulópontja, valami anyaga legyen. Nem csoda, hogyha keserűen beszélnek a szakszemináriumról, a szakmai gyakorlatról, a tanárokról.

T. I.

IV. éves hallgató keservei már a szakszeminárium kiválasztásánál megkezdődtek.

— Szakszemináriumot téma alapján próbáltam választani. Ki is néztem egyet. Ez azonban nem azt jelenti, hogy én öröktől fogva ezzel a témával akartam foglalkozni, hanem azt, hogy a felsorolt lehetőségek közül ez volt a legelfogadhatóbb számomra. Ezután meglepődtem, amikor nevemet egy más cím alatt pillantottam meg. Ekkor megnyugtattak, hogy az nem fontos, hogy milyen cím alatt fut a szakszeminárium. A tanárral el lehet intézni, hogy én ne a címben megjelölt témával foglalkozzam. Ezután jött az első szeminárium, ahol feladták a kérdést, ki, mit akar komolyabban tanulmányozni. Akiknek tanulmányi szerződésük volt vállalattal, azoknak könnyű volt, hiszen a jövendő munkahelyükhöz kapcsolódó témát választottak. Mi többiek, a kis naívak — akiknek csak általános ismereteik voltak, amit a két év során itt az egyetemen szereztünk — ott álltunk tanácstalanul. Ekkor azt a módszert alkalmaztuk, hogy a szakszeminárium témája ilyen és ilyen részekre bontható, nohát akkor ebből mi? Kaptam tíz perc gondolkodási időt, és utána kiböktem, hogy én ezzel a résszel foglalkoznék. Tehát gyakorlatilag úgy választottam, hogy fogalmam sem volt az egészről.

S. A.:

szintén IV. éves:

— Ritka az olyan, aki már elsős korában tudja, hogy őt például csak a konténeres szállítás, vagy a mosóporok értékesítése, vagy éppen Magyarország és a Közös Piac tagállamainak kereskedelmi kapcsolatai érdeklik, és csak ez a dolog. Persze, valami elképzelése van, hogy kereskedelemmel, iparral, vagy mással akar foglalkozni. Ezt a szakosodásával is bizonyítja. Azonban az első években csak általános alapokat kap, a szaktémába csak III. évesen mélyülhet el, akkor kezd alaposabb ismereteket szerezni. A szakszemináriumot azonban akkor kell kijelölnie, amikor még csak az általános ismeretei vannak meg. Tehát két lehetőség van. Az egyik, hogy akkor kellene szakszemináriumot választani a hallgatónak, mikor már megfelelő szakismeretei, s egy kis tájékozottsága van. Ez kevésbé járható út, hisz — szerintem — erre csak negyedév elején kerülhetne sor, ez pedig elég késő lenne. A másik, az egyszerűbb, hogy a hallgatók sokkal mélyebb, alaposabb tájékoztatókat kapnának a jelentkezés előtt. Egy fél oldalas ismertetőbe épphogy belefér a cím és az illetékes tanszék neve, nemhogy részletesen benne lenne, mivel foglalkoznak, milyen lehetőségek vannak stb.

A szakszeminárium témakörében a másik probléma a tanár kérdése. Sokakat hallottam panaszkodni, hogy a tanár, aki külsős, igen elfoglalt. Alig ér rá, s amikor mégis, akkor sem tanúsít túl nagy lelkesedést. Persze az utóbbit egy-két belső vezetőről is el lehet mondani.

★

A diploma megírásában a másik lépcsőfok a nyári, illetve februári szakmai gyakorlat.

T. I.:

— Ezek jóformán semmit sem érnek. Az egyetem az adminisztrációt elvégzi, tovább a kérdéssel nem foglalkozik. A vállalatot pedig szintén nem érdekli a hallgató, rengeteg helyen csak megtűrik, nemhogy segítenének neki. Ez alól — megint meg kell említenem jobb helyzetüket — az ösztöndíjasok kivételek, hisz a gyakorlatot annál a vállalatnál töltik, amellyel szerződést kötöttek. Ott pedig úgy foglalkoznak velük, mint jövendő munkaerővel. A többieknek a gyakorlat legfeljebb annyit jelent, hogy életükben — esetleg először — egy hónapot munkahelyen töltenek. A diploma írásához erre a gyakorlatra egyáltalán nincs szükség. A nyári gyakorlatkor, azok akik segíteni tudnak, általában szabadságon vannak, február pedig egy nagy „anyaggyűjtési akció". Az anyagot pedig nem lehet egy helyben összegyűjteni, hanem sokfelé könyvtárba, a KSH-hoz stb. kell szaladgálni. Egy helyben csak akkor lehet megírni, ha valaki a vállalat belső működésével kapcsolatban ír valamit. Ez szerintem szinte lehetetlen vállalkozás, hisz két hónap alatt (nyáron és februárban) nem lehet úgy megismerni a vállalat belső ügyeit, hogy abból egy komoly dolgozat jöjjön létre. Tehát nem lehet úgy megírni a diplomát, hogy valaki egy hónapot ül valahol. Sok helyen felismerik ezt, s az egész gyakorlat csak adminisztrációs formaság. Vannak azonban olyan helyek, ahol a rendelkezéseket betű szerint veszik. Most februárban is voltak olyanok, akiknek bent kellett ülniük a munkahelyen, és ennek semmi hasznát sem látták, sem ők, sem a vállalat.

S. A.:

— A gyakorlatnál „buktató" dolog az instruktor személye. Ugyanis az instruktorok, mint vezető beosztású szakemberek jóformán mindig elfoglaltak. Tehát alig tudnak valami segítséget nyújtani, pedig ez nagyon fontos lenne, s azt hiszem ezért is vannak. Azonban itt jön a buktató, hogyha kevésbé elfoglalt embert, kisebb beosztásút jelölnek ki, az nem tudja úgy áttekinteni a dolgokat, sem érdemben intézkedni, valakihez odaküldeni. Az instruktorral kapcsolatos nehézségeket sajnos saját bőrömön is tapasztaltam. Az én instruktorom hol külföldön van, hol szabadságon, hol tárgyaláson, s amikor végre tudok vele beszélni, akkor alig mond valamit, mivel nem volt ideje az én témámat átgondolni, nem tudja hol járok, s különben is gondolatai már saját következő feladatán, problémáin, elintézni valóján járnak.

★

Az elmondottakból az tűnik ki, hogy mindenki úgy boldogul, ahogy tud.

T. I.:

— Én az anyagaimat ott szedtem össze, ahol tudtam, a saját fejem után mentem, tanácsot nem kaptam. A gyűjtögetés során rengeteg IV. évessel találkoztam, a könyvtártól kezdve a KSH-n keresztül a különböző kutatóintézetekig, akik szintén úgy mint én, teljesen önállóan, illetve a már végzettek tanácsai alapján próbáltak valamit összeszedni. Ugyancsak a már végzettek mondták el, hogy milyen legyen a diploma, milyen legyen a felépítése, mit tartalmazzon, stb.

S. A.:

— Én is meguntam a tanácstalanságot, szeretnék mielőbb túl lenni a diplomán. Ezért fogtam, és addig variáltam, míg valami vázlatot ki nem ötöltem, s ennek alapján kezdtem el anyagot gyűjteni.

★

A IV. évesek tapasztalatai alapján érdemes lenne komolyan elgondolkodni a szakszemináriumokról, a szakszemináriumi vezetők és instruktorok megválasztásának helyességéről, sőt, magáról az egész rendszerről is, s akkor talán a mostani alsóbb évfolyamos hallgatóknak nem lesz ilyen keserves a szakdolgozat megírása.

K. É.

Jubileumi tudományos ülésszak

(Folytatás az 1. oldalról.)

vezető egyetemi docens lesz, társelnöke Lukács Ottó az MKT Kereskedelmi szakosztályának elnöke, a Belkereskedelmi Minisztérium főosztályvezetője. A szekcióülés keretében elhangzó előadások a fogyasztás és életmód közötti összfüggések különböző aspektusait világítják meg. Előadás hangzik el a családgazdálkodási kutatások újabb eredményeiről, a fogyasztás színvonaláról, tervezési problémáiról, az életszínvonal mérési és összehasonlítási lehetőségeiről, valamint a fogyasztásra és életmódra ható tényezőkről. E témakörben nyolc referátumot hallhatnak a résztvevők.

A vállalatgazdasági szekciónak

széles körű programja lesz, amely 1978. április 11-én délután 14 órakor, 12-én délelőtt 9 órakor, majd délután 14 órakor és 13-án, délelőtt 9 órától a 245-ös teremben ülésezik. Az ülés elnöke Megyeri Endre tanszékvezető egyetemi tanár, társelnökei Buda István államtitkár, Munkaügyi Minisztérium és Horváth László, az Országos Tervhivatal elnökhelyettese lesz. A vállalatgazdasági szekcióban elhangzó előadások és referátumok azokkal az aktuális kérdésekkel foglalkoznak, amelyek átfogják a vállalati bérszabályozás, munkaerőgazdálkodás, ösztönzés tématerületei mellett a vállalati vezetés, szervezés és tervezés rendszerszemléletben végrehajtott fejlesztésének lehetőségeit, kérdéseit, valamint az erőforrások értékelésének kutatási eredményeit. Négy témakörben hangzanak el előadások. A bérpolitika és bérszabályozás témában főreferátumot tart Megyeri Endre, A vállalati bérszabályozás néhány elméleti és gyakorlati kérdése címmel. Az előadást két korreferátum és hét további referátum követi. A vállalati vezetés, szervezés témakörében öt referátum hangzik el. A vállalati tervezés és stratégia témakörben főreferátumot tart Horváth László A hosszabb távú vállalati tervezés problémái címmel, ezt követően hat további előadás hangzik el e témából. A szekció negyedik témaköre: Erőforrás-értékelés-készletgazdálkodás. Itt öt előadás megtartására kerül sor.

A gazdaságpolitikai szekció

12-én délelőtt 9 órakor és délután 14 órakor a 332-es teremben ülésezik. Az ülés elnöke László János tanszékvezető egyetemi tanár, társelnöke Hetényi István, az MKT Népgazdaságtervezési szakosztályának elnöke, az Országos Tervhivatal államtitkára. A szekció keretében tartandó előadások célja, hogy bemutassa a gazdasági növekedés, az arányosság és a népgazdasági struktúra főbb elvi összefüggéseit. Az elemzés részben történeti, statisztikai, s egyidejűleg arra is törekszik, hogy körvonalazza a struktúra-fejlesztés milyen követelményeket támaszt a tervezés és a szabályozás továbbfejlesztése terén. Fenti témakörben nyolc referátum hangzik el.

A közgazdasági felsőoktatás szekció

a Makarenkó utcában a Nyelvi Intézet tanácstermében tartja ülését, április 11-én délután 14 órától, valamint 12-én délelőtt 9 órától. Az ülés elnöke: Berend T. Iván rektor, akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár, társelnöke Garamvölgyi Károly oktatási miniszterhelyettes. A plenáris megnyitó előadás folytatásaként a szekció előadásai és vitája a hazai közgazdasági felsőoktatás fő történeti fejlődési tendenciáit, kialakulásától megfigyelhető legfőbb jellegzetességeit, valamint jelen szerkezetét és helyzetét elemzi széles nemzetközi összehasonlítási alapon, megkísérelve a továbbhaladás lehetőségeinek, főbb alternatíváinak felvázolását is.

Az elhangzó referátumok és korreferátumok valamennyi szekcióban bőséges alapot szolgáltatnak majd vitára, amelyet — remélhetően — a megfelelő számú résztvevők hozzászólásai pezsdítenek.

A „tinédzser tanszék" vezetője

— Ma már valós szaktudománya van annak, hogy mi is az életrajz. Egy Visegrádon, a hiedelmekről rendezett konferencia egyik előadása például arról szólt, hogy miként teszi mindenki érdekessé a saját életét, tehát hogyan mitológizálja meg azt. Én szeretném ezt elkerülni, ezért csak nagyvonalakban térnék ki pályám főbb állomásaira — kezdte beszélgetésünket Fülei Szántó Endre, a Nyelvi Intézet nyugati nyelvi tanszékének új vezetője.

— Kezdeném azzal, hogy először jogi és államtudományi doktorátust szereztem — akkoriban ez két külön diplomának számított — és jogászként működtem. Egészen rövid ideig ügyvédjelölt is voltam, de nem akartam ezen a pályán maradni, így rövidesen az úgynevezett szabadbölcsészképzés keretében, ami nem tanári, hanem kutatói tevékenységre készített fel (úgy tudom, ezt hamarosan ismét be fogják vezetni) szinte a végéig eljutottam egy olyan triádnak, ami pszichológiából, francia irodalomból és filozófiából állt. Közben volt két félévem a közgazdasági egyetemen is. Azért említem itt a diplomatöredékeket is, mert szerintem az, hogy mi épül be egy személyiségbe fontosabb annál, hogy milyen papírokat tudunk felmutatni. Folytatva a sort; francianyelvmesteri diplomát szereztem. Ezzel Párizsban elemikben lehet tanítani, amire ritkán adódik alkalom, úgyhogy ezt a diplomámat még nosztrifikáltatni kellene. A hatvanas években spanyol és angol nyelvtanári oklevelet szereztem az ELTE-n, de az angol államvizsga még hátra van. Ez utóbbi nemcsak oktatási óhaj volt (egyetemünk részéről), hanem szerettem volna — in vivo — megtudni, milyen is ma a tanárképzés. A kandidátusi disszertációmat 1971-ben védtem meg, dolgozatom a modern spanyol nyelvészettel foglalkozott, kitekintve természetesen más nyelvek irányába is.

— *Úgy tűnik, az ön életrajza igazán nem szorul mitológizálásra. Mi az oka ennek a sokirányú érdeklődésnek? Hány nyelven beszél, illetve olvas?*

— A változatosságról annyit mondanék, hogy külső és belső okok egyaránt közrejátszottak abban, hogy így alakult az életem, de személyi részről ma is megvan ez a csapongás, ez a nyitottság sokféle téma irányába. Ami a nyelveket illeti, erről hadd mondjam meg előre, hogy egy nyelven sem tudok tisztességesen, de franciául, németül, angolul és spanyolul beszélek. Az angolt és a spanyolt — két fő nyelvemet — felnőtt koromban, harmincévesen tanultam. Aki hispanista, az már olvas portugálul, egy kicsit olaszul (ez utóbbit tanultam is). Az orosszal mintegy három évtizedes állandó flörtben vagyok, a mindennapi érintkezéshez szükséges ismereteken, egy-egy népdal megtanulásán túl nemigen jutottam.

— *A legtöbb ember nagyon nehezen, „véres verejtékkel" tanul meg egy nyelvet is. Mi szükséges ahhoz, hogy valaki több nyelvet elsajátítson? Van valami szerepe ebben egy különleges készségnek, amit nyelvérzéknek is szoktunk nevezni?*

— Arra büszke vagyok, hogy az Orvosi Hetilap is idézte ezzel kapcsolatos definíciómat. Ők igazolva látták azt, amit én mondtam erről, hogy nincs külön nyelvérzék, ami egyik emberben megterem, a másikban nem. Az embernek több, különféle hajlama, tehetsége fejleszthető ebbe az irányba. Az egyik feltétel a jó fül. A másik az úgynevezett színtaktikai intelligencia, tehát a jó mondatszervezési képesség. Harmadszor szükséges egy szelektív intelligencia, vagyis olyan válogatási tehetség, hogy a megfelelő szóhoz a legmegfelelőbbbet tudjuk kiválasztani. Ez a három dolog tenné ki — úgy gondolom — azt, amit nyelvérzéknek szoktunk nevezni. De nem ez a fontos. Ha ezek a képességek nagyon alacsony fokon vannak, akkor is képes bárki bármire. Az alapkérdés szerintem az, hogy a személyiség mennyire nyitott. Tehát az, hogy van-e még lelkesedés, vagy tele van az illető kudarcokkal, meghiúsult ambíciókkal, rossz tanárok emlékével, sérülésekkel a gyerekkorból, vagy későbbről. Ha ez nincs, vagy ha ezt megszüntetik, akkor két nyitott ember áll egymással szemben, és a kedv, a lelkesedés olyan hatalmas erő, hogy szinte sodorja az agyba az új szavakat, kifejezéseket, ismereteket.

— *Az utóbbi években többször elhangzott olyan észrevétel, hogy a korábbi évfolyamokhoz viszonyítva romlott a hallgatók nyelvtudása. Miben látja ennek az okát?*

— Ez sajnos valós probléma, aminek felvetése eleven sebekbe talál. Úgy gondolom, az egyik tényező, ami kedvezőtlenül befolyásolta a hallgatók nyelvtudását, a permanens reform állapota volt. Ezen belül problémát jelent az is, hogy döntéshozatali joga — noha véleményét kikérik — nem a szakembernek van. Így a nyelvoktatás helye, súlya, szerepe végülis nagymértékben függ attól, hogy „a Dunaparton" —ahogy mi szoktuk mondani —, milyen jelentőséget tulajdonítanak annak. Komoly gondot jelentett az intenzív, koncentrált nyelvoktatás helytelen megvalósítása. Maga az elv jó volt — ezt mi sem bizonyítja inkább, mint hogy egy sereg felnőtt oktatási intézmény sikeresen alkalmazza. A szintfenntartás volt nehéz. Az sem használ egy intézet munkájának, ha nagyító alá teszik és vizsgálgatják tevékenységét. Tehát a bizalom is nagyon fontos. Úgy gondolom, a keretek adottak, csak meg kell tölteni tartalommal.

— *Milyen tervekkel, elképzelésekkel vette át a tanszék vezetését?*

— Távlati tervként egyik legfontosabb feladatnak érzem azt, hogy mire én kilépek az aktív állampolgárok sorából, sok olyan utód legyen, akik közül ki lehet majd választani a tanszékvezetői pozíció betöltésére leginkább alkalmas embert. Ezen a téren sok múlasztásunk volt korábban. A közeli tervek között a tanszéki kollektíva részére háromfajta továbbképzés megvalósítása szerepel. Az egyik továbbképzési terület: az alaptudományok (nyelvészet, pszichológia, szociológia) és a rájuk épülő alkalmazott tudományok (pedagógia, metodika, szakdidaktika). Szükség van nyelvi továbbképzésre is. Tervezzük egy folyóirat — talán Lingua Universitatis lesz a címe — beindítását. Ez olyan stádiumban van, hogy már kész, lektorált cikkek várnak megjelenésre. Rendszeres kerekasztal-beszélgetések (már májusban, társintézmények részvételével) megrendezése szerepel a tervek között, és természetesen külföldi tanulmányutakra is lehetőség van. Ez utóbbi a jelenlegi magas óraterhelés (egy tanársegédnek átlagosan heti tizenhat órája van) mellett komoly helyettesítési nehézségeket okoz. Különösen, ha figyelembe vesszük azt az igényt is, hogy minél kevesebb külső óraadót alkalmazzunk. Visszatérve a továbbképzésre, annak harmadik csatornája a politikai, ideológiai továbbképzés lesz, ami elsődlegesen az emberi magatartást kell, hogy formálja.

— *A közgazdasági ismeretek hiánya — hiszen az itt oktató nyelvtanárok többnyire a tudományegyetemek nyelvi szakjain végeztek — nem okoz-e problémákat az oktatásban?*

— Sok gondot jelent ez is. Bár meg kell mondanom, hogy az igazán jó nyelvtanárok eddig is a diákoktól tanulták meg a szükséges közgazdasági ismereteket, kifejezéseket. De szeretnénk ezt is szervezettebbé tenni, hogy mindenki eljusson az alapvető szakmai tömbök ismeretéig. Terminológiai minimumok készülnek, sőt, a dokumentációs nyelvészettel karöltve az úgynevezett tezaurusz módszerrel igyekszünk az egyetemen tanult tárgyak logikai vázát megszerezni, hogy ne csak „szöveget nyomjunk", hanem értsünk és megértessünk dolgokat.

— *Milyennek ítéli meg a diákok érdeklődését a nyelvek iránt?*

— Nem látok különösebb problémát, bár néha tapasztalható olyan közöny és fásultság, aminek az áttörése nagyon nehéz. De hát ezért vagyunk pedagógusok. Tinédzser tanszéknek is szoktak nevezni minket, mert alig akad 30 év fölötti kollega,ami az összes problematikusságával együtt hatalmas előny. Ugyanis a fiatalokban még van kedv, lelkesedés, frisseség és nyiltság (persze egyáltalán nem általános, hogy az idősebb korosztályból mindez hiányozna), ami sok nehézségen átsegít.

Van egy dél-amerikai anarchista, egy rendkívül kevert, szélsőséges egyéniség, kiugrott pap, osztrák, dalmát származású Iljics Iván, aki megírta nagy művét, A társadalom iskolátlanítása címmel. A gondolat rendkívül szélsőséges, esztelennek tűnik — el kell törölni az iskolákat ahhoz, hogy a műveltség terjedhessen —, de miközben elképzeléseit kifejti, nagyon alapos kritikáját adja a középeurópai, porosz típusú iskolarendszernek. S ebben egyet kell érteni vele. Ha bemegyünk az osztályterembe, az ne kaszárnya legyen, hanem valami játszótér, valami olyasmi, mint a margitszigeti rekreációs park, vagy a Gondolat park Pécsett.

Nagy Katalin

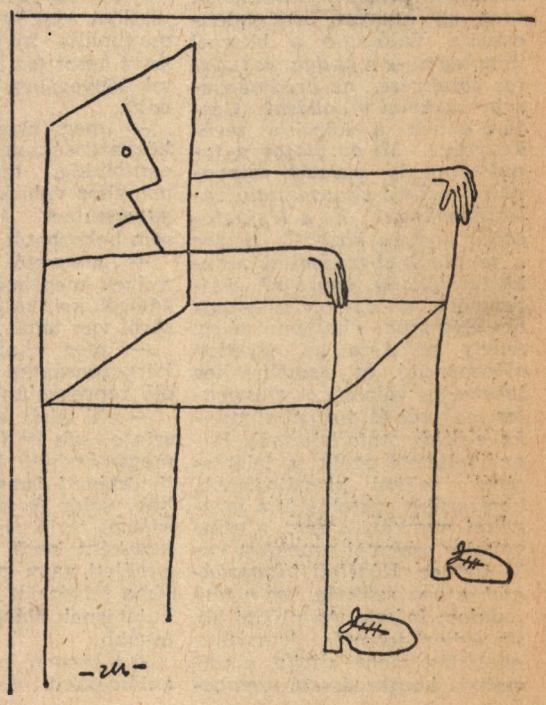

Van aki szóval, van aki zenével...

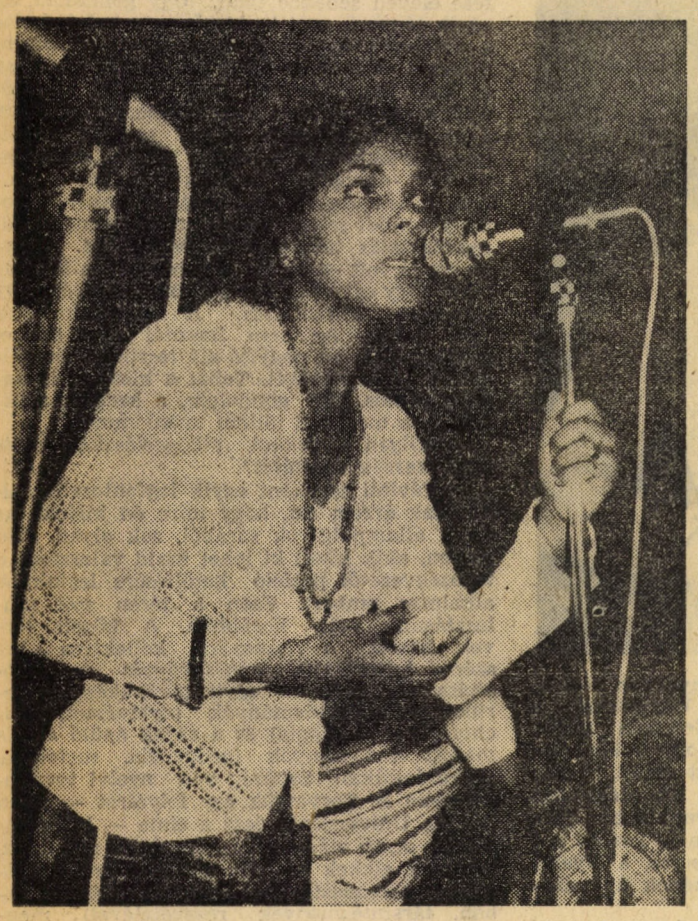

Pillanatképek a Moncada együttes fellépésén
Fotó: Fáth

Eredmények és neuralgikus pontok

„Körülbelül 110 tagja és minden karnak külön alapszervezete van. Ezek »fölött« áll a csúcstitkár és helyettese."

Aki néhány évvel ezelőtt csak ennyit tudott az oktatói KISZ-ről, az — némi túlzással — már nem volt tájékozatlan. S bár a legutóbbi értékelő és vezetőségválasztó taggyűlés ezt nem tükrözte, azért történt egy és más az elmúlt évben. Erről és a még mindig meglevő problémákról beszélgettünk Mohai Györggyel, az oktatói KISZ csúcstitkárával.

— A vezetőség beszámolójában szerepel ez a mondat: „az elmúlt években jelentős és értékes eredményeket értünk el, de bizonyos neuralgikus pontokon a hibák változatlanok." Melyek az eredmények és a neuralgikus pontok?

— A vezetőségnek eléggé megalapozott koncepciója volt és ebből nagyon sok minden meg is valósult. A fiatal oktatók speciális helyzetéből indultunk ki — sokuknak kisgyereke van, építkeznek, a tudományos munka elején állnak, jelentős oktatási és „egyéb" tanszéki feladatot látnak el. A KISZ-munka éppen ezért speciális dolgokat jelent számukra.

Szerintem szükség van az oktatói KISZ-re. (Ez nem mindenki számára ilyen egyértelmű.) Ennek a szervezetnek akkor tudunk súlyt adni, ha elfoglaljuk az egyetemen bennünket megillető helyet, úgy, hogy ne akarjunk se többre, se kevesebbre törekedni, mint amit elérhetünk.

Nagyon komoly eredménynek tartom a munkaszerződések lejártával kapcsolatos anyag elkészítését. Egyrészt maguk a beszélgetések azt is eredményezték, hogy jobban megismertük egymást, másrészt módunk volt arra, hogy kifejtsük véleményünket, s „megadjuk az alaphangot".

Azt szeretnénk, ha minél többen, minél jobban megismernék egymást. Nálunk a tanszék az alapvető közösség. A hallgatóknál a csoport és az alapszervezet ugyanaz. Személy szerint nekem is lehetnek olyan szakmai problémáim, amelyekkel egy számítástechnikushoz, vagy egy külkergazdászhoz kell elmennem, és sokkal könnyebb úgy odamenni, ha ismerem őket. De az sem lényegtelen, hogy hat-nyolc év múlva ez a társaság adja majd az egyetemi középgenerációt. Nem mindegy, hogy amikor a mai fiatalok lesznek meghatározók az egyetem életében, mennyire ismerik egymást.

Vannak olyan tevékenységek, amelyeknél csak mint oktatói KISZ tudunk kiállni. Ilyen például az AIESEC. Ha elszigetelten kezdtünk volna el valamit csinálni, nem tartanánk ott, ahol most. Még mindig komoly gondokkal küzdünk, de úgy néz ki, hogy menni fog az AIESEC-be való bekapcsolódásuk. Idén már négy fiatal oktató megy AIESEC-gyakorlatra.

Az úgynevezett neuralgikus pontok közül először a politikai képzést említeném. Ezzel egészen addig nincs baj, amíg megbeszéljük, hogy miről lesz szó az elkövetkező évben. Amikor aztán el is kell menni egy előadásra, akkor ott vannak vagy tizenketten. A programpontot ki lehet pipálni, csak éppen nincs semmi értelme. Ezért próbáltunk bekapcsolódni a POLVAX-ba és a szabad pártnapok programjaiba, de az előbbire kevesen járnak a fiatal oktatók közül, a szabad pártnapokról pedig általában utólag szereztünk tudomást.

Még mindig problémát okoz a szervezeti fegyelem. Az oktatói KISZ „vonzáskörzetébe" körülbelül 40-en tartoznak a 110-ből. A többiek úgy vannak vele, hogy jó ha az ember KISZ-tag... Bár az utóbbi időben itt is pozitív változások vannak. Ha az egyetemi közéletben növekszik a súlyunk, akkor tagjaink közül hozzánk is többen jönnek, mondják el véleményüket, mert tudják, hogy annak lesz visszhangja.

— Az olyan felkészültségű embereknél, mint amilyenek az oktatói KISZ tagjai, szükséges-e a hagyományos formákat — például a pol. képzést — erőltetni?

— A politikai képzést nem valamiféle kényszercselekvésnek kell felfogni. Bőven belefér egy csomó érdekes téma is.

Változatlanul olyan dolgokat szeretnénk csinálni, melyek nekünk is jók, mert érdekesek, hasznosak, vagy az érdekeinket képviselik.

— A megmozdulások, de már az ötletek, elképzelések is a tagság kisebb részét illetik. Téged egy 110 tagú szervezet KISZ-titkárát, nem zavar ez? Vagy nem zavar az értékelő és vezetőségválasztó taggyűlés komolytalansága?

— De, nagyon zavar. Mert a vezetőség tagjai nagyon sokat dolgoznak. Ki nagyon sokat, ki sokat — de sokat minimum. Az ember napi munkájának beosztásánál egy tényező, hogy ő KISZ vezetőségi tag. És azért történtek bizonyos dolgok. Mert, hogy az AIESEC-et idáig kiverekedtük, abban borzasztó sok munka volt, és mi például az évvégi beszámolót is komolyan vettük. És egyetlen ember sem reagált erre, nem szólt hozzá senki a vezetőség beszámolójához. Két év alatt, amióta KISZ-titkár vagyok, egyetlen érdemi visszajelzés érkezett. Szóval ez tényleg problémás.

Hogy mit lehetne tenni? Főleg olyan dolgokra gondolhatunk, amelyek munkaidőben bonyolíthatók, és közvetlen érdekeket érintenek. A társaság eddig passzív részét csak így lehet bevonni.

Összel összoktatói KISZ-gyűlést tartunk, és itt felvetjük azt a kérdést, hogy mi minősül az oktatói KISZ-en belül KISZ-munkának. Ez már alapot adhat arra, hogy kritikusabban értékeljünk. Valószínűleg tömeges kizárásokra a jövőben sem kerül sor, de azért jobban utánanézünk, hogy ki mit csinál.

— A korábbi titkárok egy év után leköszöntek. Te miért vállaltad el ezt a funkciót?

— Azért, mert az elmúlt évben sok olyan dolog megkezdődött, melyek még nincsenek abban a stádiumban, hogy önmaguktól „életben maradnának", ha nem ugyanazok foglalkoznának velük továbbra is, akik elkezdték. A másik, hogy nagyon jó volt együtt dolgozni ezzel a vezetőséggel. S ha megfigyelted, nemcsak én, de a három kari titkár is újra vállalta a megbízatást. Ez azt jelzi, hogy ők is szívesen csinálják. Tisztességtelennek tartanám a többiekkel szemben, ha nem vinnénk végig, amit elkezdtünk.

F. S. P.

Az oktatói KISZ március 20-án tartotta értékelő és vezetőségválasztó taggyűlését. Csúcstitkárnak ismét Mohai Györgyöt (gazd. pol. kutatócsoport) választották, helyettese Balásházy Mária (jogi tanszék) lett. Az egyes kari alapszervezetek titkárai a következők: az ipari karon Papp Ilona (ipargazdaságtan tanszék); a kereskedelmi karon Kaponyi Erzsébet (nemzetközi kapcsolatok tanszék); az általános karon Tarjáni Dániel (politikai gazdaságtani tanszék).

Egyetemi tanácsülés

Az egyetemi tanári és docensi pályázatok elbírálása, valamint harmadik rektorhelyettesi tisztség betöltésére tett javaslat volt az egyetemi tanács március 28-i ülésének első napirendi pontja.

Ezt követően Orosz László gazdasági főigazgató számolt be az 1977. évi költségvetésről és az 1978-as költségvetés irányelveiről.

Palánkai Tibor tudományos rektorhelyettes a „Szocialista Vállalat" OTTKT országos főirány jelenlegi helyzetét és további feladatait ismertette, majd jelentés hangzott el a szerződéses munkák helyzetéről.

A hallgatói szakmai munka és közélet ellentmondása

AZ EGYETEMI KISZ-szervezet 70-es évekbeli tevékenységét végigkíséri e sajátos ellentmondás kifejlődése, pontosabban tudatosulása és kiéleződése. Mégpedig olyan helyzetben kerül sor a szakmai munka jogkövetelésére, a mozgalmi munkával szemben, amikor a közvélemény, de a hivatalos állásfoglalások is az oktató-nevelő munka színvonalának eséséről, a hallgatói tanulmányi fegyelem gyengüléséről szóltak. Látszólag paradoxon, hogy a KISZ fokozódó mértékben került szembe kádermunkájában a szakmai munkára való hivatkozással. Ugyanakkor a KISZ-funkciót nem vállalók, vagy jóval a végzés előtt visszalépők szakmai munkája mégsem mutatkozik meg egy kedvező össztendenciában. Valóság-e a látszat! *Tényleg nő-e a hallgatók tudatos törekvése az eredményesebb szakmai munkára?* Gátja-e ennek a közéleti tevékenység? *Mi az alapja a tanulmányi és oktatási színvonalról vallott elmarasztaló véleményeknek? És a legfontosabb: hogyan hozható helyre a tanulmányi-mozgalmi munka termékeny egysége?* Szerencsére van egy olyan — sajnos elég szűk — hallgatói réteg, amely példázza az egyetlen előremutató és remélhetőleg lehetséges választ: *a színvonalas szakmai és mozgalmi munka elválaszthatatlanságát.* Ennek feltétele pedig a jelenleginél sokkal koordináltabb, korszerűbb oktatás és a mozgalmi munkának erre, a színvonalas szakmai munkára való építése. *Közéleti közgazdászokra van szükség, ez a társadalom igénye.* Az utóbbi kb. tíz évben jelentős hangsúlyeltolódás ment végbe a szocialista közgazdásszal szemben és közéleti követelmények arányában. Ugyanezek a tényezők lényeges mértékben megváltoztatták, megnövelték az ifjúság szuverenitási törekvését, a társadalomhoz való kritikai viszonyulását.

Ezen adottság és követelmény kettős szorításába került az egyetem, s ellentétben a vakolattal és a tetőszerkezettel, a software-nek fel kell nőnie a feladatokhoz.

Nézzük először az egyetemi szakemberképzés ideálképét (mint megközelítendőt): Az egyetem ideális feltételek együttesét jelentheti:

— a tudás végtelen tárházát

— tanár- és diákközösséget (és tanár—diák közösséget)

— fogékony életkort

— maximális időkeretet.

Nem fenyegetheti tehát az unalom veszélye azt, aki: — maximális nyelvtudásra akar szert tenni (az itt elmulasztottak lényegében behozhatatlanok).

— meg akarja ismerni a közgazdaságtan történetét napjainkig, más alaptudományhoz való kapcsolódásával egyetemben (lényegében ez sem behozható)

— alapvető közgazdasági művek megismeréséről, elemzéséről, kritikai összekapcsolásáról van tehát szó

— meg akarja ismerni a közgazdaságtan élő tárgyát és élő reprezentánsait

— aki tehát az egyetemről a szinte csak itt (gazdaságosan!) megszerezhető logikai-elméleti-történeti ismeretek birtokában, valós és közérdeklődésre számot tartó probléma birtokosaként kerül ki, aki tehát elméleti vagy gyakorlati probléma felkészült kutatójaként a kutatásnak alárendelten tanul tovább.

Azt hiszem, a továbbiakban axiómaként kezelhetjük azt, hogy társadalmi és egyéni érdek a fent vázolt ideális egyetem és diák „megalkotása" — egyelőre szűken szakmai értelemben tekintve. Ha a cél ez, fel kell tenni a kérdést:

1. Hogyan szervezhető meg az ideális egyetem?

2. Mellé vagy alárendelt szerepet játszik-e a közélet?

Kezdjük az utóbbival, a közélet tartalmával, a szakmai munkához való viszonyával.

A PROBLÉMA EXPONÁLÁSÁRA nézzük még egyszer a jelenséget. Tendencia, hogy a diákság legaktívabb (és bizonnyal legtehetségesebb), bár még elég szűk rétege már nem akkor végez színvonalas szakmai munkát, ha a közélet mellett erre marad ideje. A sorrend megfordul. Fokozatosan a közéletre jut a maradék idő, motivációja pedig a kényszerűség (belső vagy külső).

Még tovább finomítva a dolgot, egyesek már nem is vállaltak közéleti feladatot (funkciót), mások igen, de nem voltak meggyőződve, hogy ezzel jól járnak, mint leendő szakemberek. Úgy tűnik tehát, hogy ama bizonyos ló másik oldalára estünk át, de gyanítható, hogy az egyik oldaláról.

A lónak az egyik oldala pedig a közélet, szűkebb értelmében véve. Mi ennek az objektív tartalma ideális esetben? A közéletiség egyéni és társadalmi érdek. *Az egyén (a hallgató) nem szenvedő, hanem ható, cselekvő részese akar lenni viszonyainak.* Ehhez megfelelő szervezetet, cselekvési formákat tart szükségesnek és használ. *A társadalom ugyanakkor minden ember energiáit igényli az elkerülhetetlen politikai társadalmi feladatok megoldásában.*

A hallgató tehát nem mondhat le egyetemi évei alatt sem a részvételről, illetve a jövőre vonatkozóan e képesség megszerzéséről. *Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a közéleti magatartás és ennek lehetősége a szakmai tudás és fejlődés mozgásformája és viszont.* Az eredményes szakmai munka és a színvonalas közélet tehát elválaszthatatlan. A kettő egymásnak kölcsönösen célja és eszköze. A példát a kettő különválásáról gyakorlatunk szolgáltatta (sajnos). S az idea után nézzük most a valós helyzetet. Azt hiszem, az „illik-részvétel" egy politikai rendezvényen éppúgy értelmetlen (társadalmilag és egyénileg haszontalan dolog), mint ahogy rontjuk szakmai esélyeinket, ha lemondunk a megszerzéséhez felhasználható politikai eszközökről.

Azt látjuk tehát, hogy az egyoldalú és így szinte öncélú szakmai munka vagy közéletieskedés még ha törekvés lenne is az ellenkezőjére csak alacsony színvonalat eredményezhet.

MI AZ OKA a valóság és az idea tapasztalt nagymértékű eltérésének? Mi a helytelen szemlélet szubjektív és objektív oka?

Ez nyilván az egyetemi viszonyokkal (és az egyetemi viszonyokra ható társadalmi folyamatokkal) függ össze (azaz az oktatási munkával, az állami, párt-, szakszervezet és KISZ-szervezet munkájával). Ezen belül is azzal az alaphelyzettel, hogy *az egyetemi követelményrendszert és ehhez kapcsolódó oktatást mennyiségi szempontok határozzák meg. Így egyik sem lehet igényes. Túl nagy időt köt le, aránytalanul kis hatásfokkal.*

A teljesíteni vagy túlteljesíteni akaró (és tudó) kisebbség csak rossz hatékonysággal, aránytalanul nagy időráfordítással felel meg a követelményrendszernek. Náluk ez az egyik magyarázata a közélet háttérbe szorulásának. Valóban alig marad idejük, valóságos időzavarba kerülnek.

A nagy többség — saját erejéből nem lévén képes önálló szakmai koncepcióra — feladja, ide-oda hányódik, demoralizálódik.

A jelenleg folyó reformtovábbfejlesztés részben célozza a fenti probléma megoldását. Jelenleg azonban még inkább a keretek kialakítása folyik. Másrészt a reform néhány lényeges tartalmi kérdést alig érintett. Csak vázlatosan említem a kritikus pontokat.

1. A nyelvoktatásban intenzív módon részt vevők kis száma, a nyelvoktatás színvonala (a javulás ellenére).

2. Kielégítő közgazdasági elméleti, elmélettörténeti megalapozás (alapművek feldolgozása).

3. A blokkoknál nagyobb mértékű valóságosan komplex problémamegközelítés.

4. Teamoktatás próbája, bevezetése a blokkok belépésével.

5. Az íráskészség felülvizsgálatával beindított úton első évtől alkotó munka megkövetelése — erre építve az oktatás és követelményrendszer szoros részévé tett tantárgyi verseny, illetve tudományos diákköri mozgalmat.

6. A jelenleginél lényegesen korszerűbb, hosszabb és valóságos érdekeltségre építő szakmai gyakorlat.

7. A tananyagok és oktatás módszertani jellegének (és színvonalának) emelése, összhangban a bevont eredeti források tananyagszintű feldolgozásának növelésével.

VÉLEMÉNYEM SZERINT a fent csak vázlatosan és talán vitaindítóként jelzett továbblépések oktatásunknak nem egyetlen, de talán a legfontosabb feltételeit és feladatait jelentik a közéleti munkánk továbbfejlesztésének.

A KISZ kulcsfeladata is az jelenleg, hogy:

1. A fenti feladatokat megbeszélje, tudatosítsa a KISZ-tagsággal.

2. A tagság egészét mozgósítsa a reform továbbfejlesztésének sürgetésére, konstruktív támogatására (konkrét ötletek, kezdeményezések, vállalások a tanulmányi munkában).

3. A már megkezdett törekvést folytassa azzal, hogy a vezetővel szemben következetesen magas szakmai követelményt is támaszt.

Honnan származik hát az idő és energia, hogy szakmában, mozgalomban előrelépjünk?

1. A jelenleginél intenzívebb, tervszerűbb szakmai munkaidőt szabadít fel a jelenleg túlterhelt legjobbaknál, a többséget pedig magára hagyatottság helyett megszervezi.

2. Az intenzív szakmai élet sokkal nagyobb érdeklődést indukál az egyetem oktatómunkája, oktatói, oktatási struktúrája iránt.

3. A diákság igénye és felkészültsége nagyobb lesz a sokféle szakmai társadalmi munka iránt. (SG, szakmunkástanulók patronálása, üzemi kapcsolatok, új típusú szakmai gyakorlat stb.).

— a társadalmi munkának erőteljesen szakmacentrikusnak, illetve közművelődés jellegűnek kell lennie.

4. Meglesz a KISZ-alapszervezet szervezésének egyetlen politikailag is elfogadható alapja. Az intenzív alapszervezeti szakmai munka, amely a döntő létfolyamatokat és érdekeket indukálja. Így kerül a szakmai munka mellé és vele egységbe a közélet, a mozgalom (s nem pedig mögé valamifajta egydimenziós hobbyként.)

Végezetül azt hiszem, a KISZ-szervezet belső munkája (helyes célkitűzés, demokratizmus, jog és kötelesség egységben kezelése, szervezettség és fiatalosság összekapcsolása stb.) is lényegesen javítható és a második legfontosabb tartalék. De ennek elemzését a most következő küldöttgyűlés bizonyosan elvégzi. **Veres Pál**

Történelemoktatás – történelmi tudat – nemzeti önismeret

A történelem, mint tantárgy, évszázadok óta az oktatás, nevelés egyik legfontosabb alapelemét képezi. Egyik társadalom sem lehet közömbös a következő generációk történelemszemlélete iránt, így a miénk sem, amelynek olyan célja is van, mint a sokoldalúan fejlett szocialista emberré válás biztosítása. Megvalósításában jelentős szerepe van a történelemoktatásnak. A társadalomnak, a történelemtudomány művelőinek a tárgy tanítása iránti növekvő figyelmét jelzi, hogy az 1885-ös első Történelemoktatási Konferencia után a másodikat 1968-ban, majd rá kilenc évvel, 1977-ben a harmadikat is megrendezték.

— A történelemoktatás reformja körüli javában folyó viták az elmúlt évben már túllépték a szakmai kereteket is. A sajtó, a rádió elég gyakran tájékoztatta a közvéleményt a vitákról, de ennek ellenére a lényegi elemek kevésbé közismertek. Erről beszélgettünk Berend T. Ivánnal, egyetemünk rektorával, aki egyik irányítója az MTA keretében kidolgozásra kerülő oktatási reformnak.

— Az MSZMP oktatáspolitikai irányelveiben meghatározott iskolai reform keretében került napirendre a történelemoktatás átalakítása. Átfogó reform része lesz ez, amelyben az iskolatípusok átalakításának problémáján túl, a tantárgyak struktúraváltoztatása is szerepel. Az, hogy milyen iskolatípusokban oktatunk majd az 1990-es évekre tervezett reform utáni időszakban, még nem eldöntött. A nyolcnál több kötelező osztály a történelemoktatás számára új helyzetet teremtene, és a mai kétszer négyéves oktatás helyett a lineáris tananyagfelépítés lehetőségét biztosítaná.

Mivel a tantárgy keretei XIX. századiak, bár változások jócskán történtek, a tananyag megmaradt politikatörténet-centrikusnak, kronológikusnak, kis korszakok leírására törekvőnek, ami a társadalomtudományok számos ágát egyáltalán nem érinti. A reform keretében olyan új tárgyat tervezünk — a történelmi-társadalmi ismereteket —, amely jóval összetettebb lenne, mivel a társadalmat történelmi folyamatában vizsgálná, marxi értelemben vett történelmi totalitásra törekedne és integrálná a különböző társadalomtudományok alapismereteit. Tárgyunk szakítana a hagyományos, rövid korszakokkal dolgozó eseménytörténet-kronologizálással, és ehelyett a hosszú folyamatokra helyezné a hangsúlyt. A történelmi totalitásnak van földrajzi aspektusa is. Nálunk az oktatás nagymértékben magyar- és európacentrikus, így alig ad ismereteket az e területen kívüli folyamatokról. Az oktatott anyag legfeljebb olyan más földrészekre kiterjedő történelmi időszakokat érint, amelyek az európai történelemmel összefüggnek, mint a felfedezések, gyarmatosítások. Ez az oktatási szemlélet nem mutatja meg a történelmi szinkronitásokat, aszinkronitásokat sem. Elvünk, hogy egy-egy történelmi korszakot a világ teljes képéből kiindulva lehet tárgyalni, a klasszikus fejlődést reprezentáló és a vele egyidőben létező sajátos, egyedi formációk alapján. Így a történelem tantárgy széles horizontú, átfogóbb társadalomtudományi tantárggyá válna, és az oktatandó anyag struktúrája miatt erősebben kapcsolódna a jelenhez, amely nagyobb helyet kapna a modern folyamatok jobb megértésének biztosítására.

Elképzeléseink szerint ha lineárisan építhetnénk fel a tananyagot, akkor nem kellene ugyanazt kétszer oktatni. Így az életkori sajátosságoknak jobban megfelelően az alsóbb osztályokba a társadalom kialakulásának, az ókori és a korai feudalizmus történelmének meseelemekkel, vallástörténettel gazdagabban átszőtt fejezetei kerülnek. Ugyanakkor a felsőbb osztályokban a XIX—XX. század rendkívül sok társadalmi szférát bemutató anyaga kerülne oktatásra, amely a közgazdaság modern kérdéseit, kategóriáit, a technika fejlődését, a társadalom tagozódásának szociológiai problémáit ugyanúgy magába foglalná, mint a hagyományos történelmi témákat.

— A társadalom- és a természettudomány képviselői között állandó vita folyik arról, hogy melyik tudományág kapjon nagyobb hangsúlyt az oktatásban. Többek között ezt jelzi a történelemnek az érettségi tárgyak közti változó helyzete.

— Az elmúlt időszakban a világban és nálunk is olyan tendencia erősödött meg, amely szerint a természettudományoknak nagyobb szerepet kellene kapniuk az oktatásban. A reform előkészítésének egyik alapvető kérdése a korszerű oktatási struktúra kidolgozása, annak tisztázása, hogy mit és mennyit igényel a korszerű műveltség. Vannak, akik örök alapelvnek tartják a múlt századi műveltség ideálját, azt, amiben a humán tárgyak dominálnak. Mások a XX. századi fejlődési folyamatokból épp az ellenkező következtetést vonták le, és így a humán tárgyakat különösen a társadalomtudományi tárgyakat szorítanák háttérbe. Nemzetközi összehasonlításokat tartalmazó elemzések kimutatták, hogy nálunk a természettudományos tárgyak oktatása ugyanúgy 50 százalék körül van, mint világszerte, viszont a társadalomtudományi tárgyaké a többi országénál alacsonyabb. Ez utóbbi az óraszám 12—14 százaléka. A tervezett komplexitás megvalósítása, a közgazdaság, jog, szociológia integrálása esetén az új tárgy óraszámának növelésére lesz szükség. Ezt úgy kell megvalósítani, hogy megmaradjon a mostani oktatási rendszerünkre nézve előnyös, magas aránya a művészeti, esztétikai képzésnek. A helyes arányok kialakítása a reform feladata lesz, de szintén további vitákat, döntéseket igényel.

— Egy társadalomtudományi tárgynak — úgy vélem — kettős feladatot kell teljesítenie. Ismertetnie kell a tudományágak fejlődését, eredményeit és biztosítania kell egy helyes szemléletmód kialakulását.

— Az új tantárgynak e kettős feladat jobb megoldását kell biztosítani, hisz a mostani történelemoktatásnak is hasonló célkitűzései vannak. Tudomány és tantárgy kapcsolata már régi vitatéma. Az elmúlt évtizedekben azt a gyakorlatot követték, hogy a tudományos fejlődés minél több új eredményét igyekeztek tananyaggá formálni, ami versenyfutást eredményezett. Vannak, akik nehezményezik, hogy az iskola elmarad a tudomány fejlődése mögött, míg mások a bevált és stabil régi tartalmak és a korszerű tudományos eredmények kiegyensúlyozott összekapcsolását szorgalmazzák. A „tudomány alapjaira" épülő tantárgyi szemléletet többen megkérdőjelezik és szembeállítják vele a „tudományos világnézet alapjaira" épülő tantárgyat azzal az elképzeléssel, hogy majdnem kizárólag csak olyan dolgokat kell tanítanunk, amelyek a világnézeti nevelés szempontjából elsődleges jelentőségűek. A két elv szembeállítása helyett szintézist kell létrehozni a történelem marxi értelmű totalitása alapján, a történetiség mint rendező elv segítségével. Különböző tudományágakból kell tantárgyat kialakítani úgy, hogy az még mindig történeti stúdium maradjon, hordozója és rendezője legyen a társadalomról, az emberről szóló ismeretek.

A történetiség mint szemléletmód készségként való kialakítása központi feladata a tárgynak. A jelenlegi történelem tantárgy nem szolgálja jól ezt a célt, nem teszi lehetővé, hogy valóságos történelemszemlélet alakuljon ki, mivel gyakran olyan egyoldalúság jellemzi, mint a területi beszűkülés, historizálás. Ez utóbbi bizonyos koncepciókra fűz fel történelmi eseményeket és a történelmet példatárként kezeli és emiatt nem tudja eléggé kibontani a történelmi folyamatok ellentmondásosságát. Helyes szemlélet csak akkor alakul ki, ha az ellentétében is előrehaladó történeti mozgásban együttláthatjuk a haladó és retrográd folyamatokat, időszakokat térben és időben egyaránt. Ellenkező esetben a történelem mindig példatár marad, amelybe azokért a példákért lehet visszanyúlni, amelyeket valaminek a bizonyítására hasznosnak tartunk.

A történelemszemléletünkben, oktatásunkban a historizálás mellett túlzott determinizmus is érvényesül. Nagyon nehéz megmutatni azt az ellentmondást, hogy a történelem minden helyzetében mindig több alternatíva, lehetőség rejlik és ezek közül a véletlen okok mellett a meghatározott történelmi körülmények, előzmények, hatások alapján csak egyetlen valósul meg. A történelem tantárgy nem nagyon tudja megmutatni az alternatívákat, azt, hogy ami megvalósult, abban végső soron emberi, társadalmi döntések eredménye is szerepet játszott. Így az egyik legnehezebb megoldásra váró módszertani kérdés a történelem oktatásban az, hogy a tantárgy a megtörtént történelemmel foglalkozzon, ne bocsátkozzon a meg nem valósult alternatívák lehetőségeinek boncolgatásába, de mégis felmutassa, hogy minden határozottság mellett az emberi döntések által az alternatívákból alakul az emberi történelem. Ez a történelemszemlélet egyik legdöntőbb mozzanata, mivel arra készít fel, arra ad készséget, hogy minden generáció alternatívák elé kerülve, döntések részese lesz, és ezzel formálója a saját és a jövő történelmének. Nem példákat kell látnunk és megpróbálni összegyűjteni a történelmi analógiákat annak a döntésnek a megerősítésére, amelyiket választani akarjuk, hanem azt kell érzékelnünk, hogy milyen alternatívák vannak és ezek a történelem bonyolult szövevényében milyen folyamatokba illeszkednek, merre van a fejlődés iránya. Történelemszemléletünk az összehasonlító módszer alkalmazásával kulcs lehet az alternatívák értékelésében. Ez az egyetlen lehetséges módszer megmutatja, hogy egyes történelmi szituációkban, fontos folyamatokban hogyan oldódtak meg történelmi kérdések egyes kontinensen, régiókban, országokban. Egymás mellé állítjuk a különböző utakat és szembesítjük őket, vagyis a történelemben lévő alternatívák megoldási módjait, az alternatívákra adott különböző válaszok különböző eredményeit.

— A helyes történelemszemlélet kialakítása alapja a helyes nemzeti önismeretnek is.

— Valóban. A helyes nemzeti önismeret történelmi tudásunk, történelemszemléletünk függvénye. A történettudomány és az oktatás közös feladata a marxista nemzeti önismeret kialakítása. Az elmúlt évtizedben sok vitára adott alapot az, hogy egyesek felléptek a deheroizálás koncepciójával, amivel mások élesen szembeszálltak a nemzeti öntudat védelmében. Ez hamis alternatíva. Amennyire nem lehet koncepció és program a deheorizálás semmilyen történelemszemléletben, ugyanúgy nem lehet a hamis heroizálás, romantikus történelemszemlélet sem. Mindkettő egyoldalú, hamis elemeket emel ki. A nem historizáló példákból felépített történelemszemlélet, megalapozott történelmi, emberi társadalmi önismeret az egyetlen reális lehetőség. Ennek alapján el tudjuk helyezni nemzetünket a szélesebb társadalmi közösségek, az európai és a világ történeti folyamatainak egészében, miközben megmarad az, ami a sajátos nemzeti érték. Minden életkorban reális igény és lehetőség, hogy az összetett, sok lehetőségű történelemben felismerjük a nemzetit mind külön, mind egy nagyobb egység részeként. Az oktatás feladata és célja, hogy lássuk és láttassuk rendeltetésünket, múltunkat, jelenünket, az útunkat és a jövőnket.

— A korábbi évekhez képest mintha megnőtt volna az érdeklődés a történelem iránt.

— Nálunk a történelem iránti érdeklődés a XIX. század óta hagyományosan rendkívül erőteljes. Egy-egy országban másmás módon fejeződik ki a nemzeti problémák iránti érdeklődés; így a németek mindig hajlamosabbak voltak a filozófián, míg a magyarok a történelmen át való megközelítéshez. Ujkori történelmünk igencsak mozgalmas volt, és a fejlődést elég sok tényező akadályozta, s emiatt az emberek mindig nagyobb figyelemmel fordultak a történelem felé. A generációk ilyen irányú tapasztalataikat adták át egymásnak. Hasonlóan történt egész Kelet-Európában, mivel a fejlődés nagyon sok közös vonással rendelkezett, többek között a szemléletmódban is. Hasonlóan azokhoz a kelet-európai országokhoz, amelyekben a történelmi fejlődés erőteljes akadályoztatásai, a progresszió nehézségei több évszázad történelmi tapasztalatát jelentették, ma a világ olyan részeiben alakul ki ugyanez a nemzeti történeti gondolkodási mód, ahol éppen most érzik igen erősen az elmúlt évszázadok fejlődési problémáit, az akadályoztatást, a lemaradást. A születő új nemzeteknél ez igen nagy erővel tör felszínre, mivel a nemzeti identitáshoz a felemelkedés történeti érvrendszerekkel való megalapozása szükséges. Nálunk a különösen erőteljesen érvényesülő történelmi érdeklődés miatt rendkívül fontos, hogy a történelemszemlélet tudományosabban formálódjon a köztudatban. Ellenkező esetben mindig megvan annak a veszélye, hogy tudománytalan elemekből épül a közgondolkodás, ami a legkülönbözőbb irányú hamis történeti következtetések, utak veszélyét rejti magában. A társadalmi gondolkodásban lévő erős történeti vonzódás teszi különösen fontossá a történelem oktatásának erősítését is.

— Napjainkban a történelmi tudatunk eléggé összetett. A legkülönbözőbb irányú vélemények, elképzelések vannak, úgy az irodalomban, mint a köztudatban. Mind a kettőben a történelmi tudat hiányainak pótlására és az útkeresésre jellemző törekvések láthatók.

— Ellentmondásos és útkeresésekkel teli folyamatokról van itt szó, amelyek mellett egyirányúbb magának a tudománynak a fejlődése. Az elmúlt évtizedben a tudomány többet adott, mint korábban, így jobb alapot biztosít a tudományos történelemszemlélet kibontakoztatásához. Ebben a történettudomány csak az egyik a sok tényező közül. A művészetek szinte önálló életet élnek és a történettudomány eredményei alig befolyásolják még az irodalmi alkotásokat is. Ennek ellenére irodalmunk hagyományosan történelemben gondolkodó és a jelen kérdéseit is gyakran a múltban transzponálva vizsgálja. Irodalmunk évszázadok alatt betöltött szerepéből fakadóan kéri még ma is azt a jogot, hogy az író a népének útjelzője legyen. Ez jórészt ugyancsak kelet-európai jelenség, ami különösen a XIX. századtól jelentkezett erősen. Emiatt a történelmi tudat befolyásolásában gyakran sokkal nagyobb szerepe van az irodalomnak, művészeteknek, legyen az regény vagy újságcikk, film, mint a csak szűk réteghez eljutó szakmonográfiáknak. Ez magában rejti annak a lehetőségét, hogy ellentmondásos és a tudományos fejlődés eredményeivel sokszor összhangban nem álló elemek, folyamatok előtérbe kerülnek, és erős hatást gyakorolnak a köztudatra. A tömegkommunikációs eszközöknek helyzetükből fakadóan nagyon fontos szerepük van a történelmi tudat formálásában, de ha ezek tartalma nem megfelelő, akkor zavarokat is okozhat.

A másfél évtized vitái azonban a korszerű történelemszemlélet sok kérdésének tisztázásához járultak hozzá, de mégis fordulópontot jelenthet az új történelemtantárgy bevezetése. Az oktatás és a ráépülő közművelés meghatározza, hogy egy generáció mit fogad el magáénak, és mit nem. Így egy-egy téves, vagy helyes megnyilatkozásra adandó visszhang az előbbiek által kialakított felkészültségen, szemléletmódon is múlik.

— Miben látja a közgazdász hallgatók szerepét, feladatát egy új történelemszemlélet kialakításában?

— Úgy vélem, a közgazdászoknak nagyon fontos küldetésük és hivatásuk van ilyen téren. A közgazdász számára természetes az empirikus megfigyelés igénye, a problémák materialista megközelítése. Ez hallgatóink túlnyomó többségének természetes készségévé, szemléletévé válik. A történelmi folyamatok helyes értelmezéséhez ma már elengedhetetlen a közgazdasági tartalmuk ismerete. A korszerű történelemszemléletben a korszerű gazdasági, társadalmi és történelmi megalapozás nagyon sokat jelenthet. Ebből a szempontból hallgatóink előnyös helyzetben vannak, mivel egyetemünkön a képzés jellegéből adódóan komoly társadalomtörténeti alapozás folyik. Az itt kialakult integráltabb szemléletnek, amelyben a történelmi ismeretekhez közgazdasági és más társadalomtudományi felkészültség is kapcsolódik, lehet az szakmán kívül ható, továbbgyűrűző hatása is, a jelen és a felnövekvő generációk tudatának formálásában.

Dezséri Kálmán

EGY ESTE A KLUBBAN

Salgó László, a rádió főmunkatársa a franciaországi választásokról tartott előadást

Fekete-fehér, igen-nem

Kinek a keze fáj, kinek a szíve

Koccintson már velem valaki!

A jazz-klubban

Csak ülünk és hallg

Be. Mária felvételei

HAMBURGI JEGYZETEK (5)

Nem könnyű *egyetemi oktatónak lenni az NSZK-ban. Nem könnyű azzá válni, s nem könnyű annak megmaradni sem.*

A tudományos vénával és elképzelésekkel rendelkező *diákok* még egyetemi tanulmányaik folyamán, rendszerint *az utolsó 2—4 szemeszterben segédmunkatársi státuszt kaphatnak egy-két tanszéken.* Ez a félállásnak számító és havi 600 márkát jelentő státusz azonban *maximum két évig tölthető be, s egyáltalán nem jelent garanciát, hogy utána tanársegédként bent is maradhat az illető a tanszéken.*

A tanársegédi státuszokat megfelelő szakfolyóiratokban, illetve *a legfontosabb álláshirdetéseket közlő lapokban (pl. a Die Zeit hetilapban)* hirdetik meg az egyetemek. Természetesen *többszörös túljelentkezés fut be,* különösen a bölcsészeti tanszékek állásaira, mint hogy az ott végzők amúgy is nehezen találnak állást. Ha szerencséje van a jelentkezőnek, akkor pályázatát elfogadják, de ez még nem jelenti azt, hogy sok reménye lehet az állás elnyerésére. *A pályázat elfogadása után ugyanis alapos politikai vizsgálatnak vetik alá a jelöltet* — valamennyi korábbi lakhelyén és esetleg munkahelyén leellenőrzik, hogy *nincs-e „priusza" az illetőnek. Aki valaha is akívabban részt vett valamilyen — főleg baloldali politikai megmozdulásban vagy szervezetben, az nem kerülhet az NSZK-ban egyetemi státuszba.* De nemcsak egyetemre nem kerülhet, hanem *általában nem lehet állami alkalmazott,* ami pedig a saját vállalkozás (amelyhez viszont tőke kell) mellett a nyugat-német állampolgár legnagyobb álma, mert rendszerint létbiztonságot is jelent: állami alkalmazottnak nem lehet felmondani, vagyis amolyan „nyugdíjas" állás. *Ezek után érthető a széles tömegek politikai passzivitása az egyetemeken, jóllehet a néhány aktíva agitációs munkája ugyancsak erőteljes.*

Ha politikailag nincs kivetnivaló a jelölt ellen — s ez esetben *a jobboldali aktivistáknak sincs sokkal kedvezőbb helyzetük* — nagy szerencsével elnyerheti a jelentkező a tanársegédi státuszt.

A Német Szövetségi Köztársaság több államában, *így Hamburgban is, korlátozva van a tanársegédi megbizatás időtartama: hat év, és semmilyen körülmények között nem hosszabbítható meg. A hat év oktatással és elméleti kutató munkával telik. Az első három évben rendszerint doktorálásra törekednek a tanársegédek, majd erejüktől, képességeiktől függően a kandidátusi fokozat megszerzését tartják feladatuknak. Erre azonban rendszerint már csak kevesen vállalkoznak,* ami érthető is, mert három év ehhez mégiscsak kevés egy semmilyen gyakorlati és csak csekély kutatási tapasztalattal rendelkező ifjú számára. *Többségük tehát leszámol az egyetemi tevékenykedéssel, de megpróbál továbbra is állami alkalmazotti körben maradni.*

A kandidátusi fokozat elnyerésének két módja van: vagy a miénkhez hasonló diszszertáció benyújtásával, vagy megfelelő számú és minőségű szakmai publikáció alapján. Ez a fokozat — *itt habilitációnak hívják* — azonban *nemcsak tudományos fokozat, hanem oktatási képességeket is feltételez,* ezért érthetően ezt is vizsgálják, *s ebben az oktatott hallgatók véleményének nagy súlya van.*

A habilitáció megszerzése feltétele annak, hogy valaki továbbra is az egyetemen maradjon, azonban nem biztosíték arra, hogy státusz is van ehhez. Az egyetemek nagy részén ugyanis *nincs docensi beosztás, professzorra pedig tanszékenként csak egy-kettőre van szükség.* Így aztán *nem ritka, hogy csak ideiglenesen, szerződésekkel kap munkát a kandidátusi fokozattal is rendelkező professzorjelölt.*

A hamburgi *egyetemen oktatott például* az 1977/78. I. félévben *egy ilyen fokozattal rendelkező matematikusnő. Szerződése lejárta után állás nélkül maradt. Kapott ugyan egy ajánlatot a brémai egyetemről, de ezt nem vállalta* el, mert — mint mondta — *a brémai egyetem köztudottan a legbaloldalibb beállítottságú* Nyugatnémetországban, *s aki egyszer ott dolgozott, alig valószínű, hogy még egyszer is állást kap más egyetemen. Emiatt inkább vár egy félévet, hátha akkor jobb lesz az álláskínálat.*

Az egyetemi *oktatók általában tartózkodnak az aktív politizálástól és a közéleti szerepléstől.* A diákokkal való kapcsolat is szigorúan oktatási jellegűre koncentrálódik. Az elmúlt félévben egyszer *sem tapasztaltam, hogy előadáson, vagy szemináriumon a tanmeneten kívüli téma szóba jött volna, jóllehet az élet bőven szolgáltatta a megvitatható politikai eseményeket.* Az egyetemen szervezett különböző vitakörökön pedig oktató a legritkább esetben vesz csak részt.

Az is igaz viszont, hogy *az aktívabb oktató-hallgató viszony kialakulásának feltétele, a kiscsoportos foglalkozás nem jellemző a hamburgi egyetemen.* Még a szakszeminárium féle diploma-kurzusokon is 30—40 hallgató van együtt, s még a legújabb tanársegédek is 15—20 hallgató diplomakészítésénél konzulenskednek. Ilyen körülmények között könnyen magyarázható, hogy miért rideg és korlátozott az oktató-hallgató viszony. Meg kell jegyezni azonban, hogy *a diákok igénylik az ennél mélyebb kapcsolatot.* A tanszékek, minthogy gyakorlati kutató munkát alig végeznek, nem nyújtanak lehetőséget a hallgatóknak a munkába való bekapcsolódásra, s ezért rendszerint csak az az egy-két diák nyüzsög a tanszéken, akit már segédmunkatársként alkalmaznak, vagy az szeretne lenni.

A tanszéki élet is erősen visszafogott. Tanszéki értekezletek ritkán vannak, egy-egy tanszékvezetői döntést csak nagyon ritkán előz meg tanszéki vita. A munkatársak is rendszerint csak azokon a napokon tartózkodnak az egyetemen, amikor órájuk, vagy előre meghatározott fogadó időpontjuk van.

A hamburgi *egyetem valóban nem tartozik a diákéletéről, politikai aktivitásáról híres Alma Materek közé.* S ez egyaránt *magyarázható az egyetem területi és szakmai tagoltságával, valamint az észak-német zárkózottsággal és mérsékeltséggel. S ez tökéletesen megfelel a nyugatnémet elképzeléseknek: a jövő értelmiségének nem kell feltétlenül aktív közéleti személynek lennie.* Ha már — s ez valószínű — felismeri a társadalmi ellentmondásokat, legalább ne adjon hangot neki.

Hamburg, 1978. március 20.

dr. Kandikó József

Politikai tervek a diadalív árnyékában

(Beszélgetés Salgó Lászlóval, a rádió főmunkatársával)

A kevésbé vonzó „Vietnam—Kambodzsa", majd a (POLVAX-méretekkel nézve) közönybe torkollott „KISZ-POLVAX" után (alig 60-an voltunk), 23-án a francia választások eredményeit boncolgató beszélgetésen ismét megtelt a klub. Mindez újra csak azt bizonyítja, hogy a nyugati kommunista pártok politikája iránt változatlanul nagy az érdeklődés — mellesleg a kérdések jelentős része is túllépett a konkrét franciaországi eseményeken, és az általánosabb tanulságokat elemezte.

Ennek megfelelően a főkérdés nem is annyira az volt, hogy miért nem sikerült a baloldalnak győznie, hanem hogy bekövetkezhet-e egyáltalán valaha is egy ilyen fordulat egy fejlett tőkés államban, és ha igen: reálisan elképzelhető-e, hogy egy akármilyen baloldali kormány élni tudjon a hatalommal? Chile példája változatlanul élesen kisért, és aligha fogjuk egyhamar elfelejteni.

Vendégünk, Salgó László maga is több ízben hangoztatta: a tényleges hatalom távolról sem egyenlő a parlamenti többséggel, a kormányhatalommal. Ehhez gazdasági és katonai eszközbiztosítékok kellenek. Ez pedig pusztán az esetleges szavazattöbbségből nem következik.

„Bár meglehetősen történelmietlen, de mert annyian rákérdeztek, hát játsszunk el egy pillanatra a „mi lett volna, ha" lehetőségeivel! — kezdte egyik válaszát csütörtök este. — Mi lett volna, ha győz a baloldal? Sőt, ha már feltételezünk, lépjünk eggyel tovább is: mi lett volna, ha minderre De Gaulle tábornok elnöksége alatt kerül sor. Nos, szerintem a tábornok esetleg nyerésre játszott volna. Hagyta volna győzni a baloldalt, és kormányalakítással bízta volna meg Mitterrand-t. Aztán néhány hét múlva sorba kellett volna állni kenyérért, a beköszöntő nyári kánikulában hetekig nem vitték volna el a szemetet, a nyári szabadság idején a benzinkutak fele nem működött volna benzinhiány miatt... soroljam még? A francia tőkések három hónap alatt nagyobb felfordulást csináltak volna, mint a chilei reakció három év alatt. Az elnök ősszel feloszlatta volna a parlamentet — ez jogában áll—, és az új választásokon a baloldal 25 százalékot sem ért volna el..."

— Önkéntelenül is felmerül a kérdés: akkor végül is melyik politika a helyes, melyikkel lehet hamarabb célt érni? Az anarchista-terrorista mozgalom, a demokratikus harc a parlamenti többségért, vagy az egyszerű „kivárás", számolva a tőkés társadalom alapvető ellentmondásaival, s addig is a dolgozók napi érdekeinek a védelme?

— A második és a harmadik lényegében ugyanaz. Előbb azonban nézzük az első lehetőséget: a „balos", az anarchista mozgalmakat! Ezek motivációja általában abból (az egyébként helyes) felismerésből fakad, hogy a burzsoázia soha sem fogja átadni önszántából a hatalmat — na már a gazdasági-katonai hatalmat! Különösen áll ez Franciaországra, ahol egy különösen tapasztalt, ugyancsak osztályharcban „edződött" burzsoázia van uralmon. Az anarchista csoportok úgy vélik, hogy ilyen körülmények között nincs más választás, mint a fegyveres út. Csakhogy látni kell; bármennyire tisztességes, „jószándékú forradalmárok" hajtják is végre ezeket az akciókat, végül is csak kudarcba fulladhatnak — a jelenlegi politikai-hatalmi-nemzetközi helyzetben. 1978-ban, vagy akár 1981-ben Párizsban nem lehet reprodukálni a Téli Palota ostromát! Alapvetően mások a körülmények, az erőviszonyok, a lehetőségek. Elméletileg nem lehet kétségbe vonni, hogy majd valamikor, a jövőben bekövetkezhetnek olyan radikális-társadalmi mozgások, melyek következtében járható lesz akár még a fegyveres forradalmi út is. Azonban *ma* ez Nyugat-Európában irreális elképzelés.

Egyébként nemcsak „forradalmi helyzet" nincsen, de még a belső erők többsége sem igényel igazán radikális-gyökeres változtatást. Ma Franciaországban a kispolgár fél minden nagyobb szabású változástól. Akar reformokat, szeretne javítani helyzetén, elítéli a munkanélküliséget és biztosítékokat követel a munkanélküliség bekövetkezése ellen —, de a társadalom alapvető megváltoztatására („felforgatására") nem hajlandó. Erre még akkor sem vállalkozna, ha nem adna hitelt azoknak a rágalmaknak, amelyeket a kelet-európai szocialista országokról terjesztenek.

Marad tehát a demokratikus út, a tömegek fokozatos meggyőzése, a demokratikus átalakítás gyorsítása — lényegében a monopolkapitalizmus rendszerének a gyengítése. Ez persze nem tűnik közvetlen forradalmi célnak, no de a történelem nem csak forradalmi ugrásokból áll — az előrehaladást legalább annyira szolgálhatják a közbülső átmeneti időszakok kiharcolt reformjai is.

Ami már vita tárgyát képezheti (s tulajdonképpen ez volt az FKP és a szocialista párt vitájának is egyik alapkérdése), hogy hol az a határ, amelyen túl már opportunistává válik ez a magatartás, amikor a „demokratikus út" valójában csak azt szolgálná, hogy segédkezet nyújtson a tőkéseknek? „Nincs szükségünk egy szocialista Raymond Barre-kormányra" — hangoztatták a kommunisták. Azt kell megvizsgálni, hol van az az ésszerű szint, amelynél a monopóliumok állami ellenőrzése is megvalósítható, és ebből fakadóan az anyagi alap is meg lesz ahhoz, hogy a tervezett szociális intézkedéseket (magasabb minimálbér, alacsonyabb nyugdíjkorhatár, 65 év helyett 60, ill. 55 év stb.) megvalósíthatják?!

— Úgy tűnik, minderre a baloldal csak stabil parlamenti többség birtokában vállalkozhatna. De vajon „mit kezdene" egy minimális, pár százalékos győzelemmel? Vajon vállalhatja-e a kormányzásnak (s az ebből fakadó nagyon valószerű gazdasági szabotázsok, felfordulások sorozatának) kockázatát, — megengedheti-e magának, hogy nekivágjon a biztos bizonytalannak?

— Egy ilyen fordulat valóban rengeteg problémát felvetne, és nemcsak a reakció nyomása miatt, hanem az unión belül is nézeteltérések lennének. Rögtön az első kérdés: az alakuló kormányban a különböző pártok szerepe, súlya! Ki melyik miniszteri tárcát kapja? Aztán persze sorra védekezni kellene a különböző pénzügyi manipulációkkal szemben, meg kellene akadályozni a tőke szervezett menekülését az országból stb. Mindehhez egy sor adminisztratív rendszabályra volna szükség. Nem véletlen, hogy Enrico Berlinguer már évekkel ezelőtt kijelentette: 51 százalékkal nem lehet kormányozni. S bár az olasz helyzet gyökeresen más, a lényeg ebben a vonatkozásban itt is ott is ugyanaz.

Ami viszont rögtön különbség, hogy a francia baloldal esetében az egyes pártok között differenciálni kell. Az FKP nagyon is érzi a kormányzási teher súlyát — lényegében ez vezetett el a programmódosító vitához, majd a szocialisták ellenállása miatti szakadáshoz is. F. Mitterrandék viszont arra számítottak, hogy a választások során akár 30 százalék fölött is végezhetnek, s ebben az esetben már egy Soares-típusú kisebbségi kormány alakítását is vállalták volna.

— Úgy gondolom, hogy a szocialista párt kezdettől fogva épít erre, s hogy ezt már a választások előtt is bekalkulálta: tudhatta, hogy adott esetben a kommunisták alig fognak majd ellenük szavazni. Persze nyilván fordítva is áll a dolog: önmagában a kommunista párt sem képes (20 százaléka ellenére) komolyabb változtatásokra, a haladáshoz, a reális reformokhoz szüksége van a szocialisták támogatására.

De vajon nem felelőtlen dolog egy ilyen szövetségre — amelyben az egymásrautaltság sok kérdésben jobban dominál, mint az egyetértés — felépíteni egy programot, rávenni milliókat, hogy szavazzanak rájuk, hatalomhoz juttassák őket?!

— Az alapvető ellentéteket nyilván nem gondolták megszüntetni: végül is egy marxista és egy szociáldemokrata alapokon álló párt szövetségéről van szó. De a politikának éppen az a sajátossága, hogy a különböző erőket kompromisszumra kényszeríti. Jelen esetben is mindkét párt tudatában van annak, hogy egyik sem tud a másik nélkül eredményt elérni.

Két választás kínálkozott az adott helyzetben: vagy a teljes mozdulatlanság, a stagnálás folytatása, vagy az optimális előrehaladást biztosító kompromisszum. S adott esetben a teljes mozdulatlanság még nagyobb felelőtlenség, ha úgy tetszik, vereség volna a pártok részéről, mint pl. egy-egy választás remélt győzelmének az elmaradása. Vállalni kell hát az ésszerű kompromisszumot!

— De vajon hol a határ, ameddig az egyik párt a másik rovására elmehet, s amennyit az egyik a másiktól eltűrhet? Mi a biztosíték, hogy valamelyik párt nem fog visszaélni ezzel az egymásrautaltsággal?

— Végül is mindkét párt mozgáslehetősége behatárolt. Mitterrand nagyon jól tudja, hogy ha a szocialista párt túlságosan jobbra megy, ez óhatatlanul a párt szakadásához vezetne. Egy rész csatlakozna a jobboldalhoz, egy másik a kommunista párthoz. Csak emlékeztetőül: 1969-ben az akkori elnökválasztáson a párt jelöltje csak 5,1 százalékot kapott. Lényegében ez érlelte meg Mitterrand módosított álláspontját: szövetségre kell lépnie a kommunistákkal! S ez a szövetség vezetett el 1974-ben — Giscarddal szemben — Mitterrand 49,5 százalékához. Az érdekszövetségnek tehát korlátai vannak, túl széles skálán egyik sem mozoghat. Annál is inkább, mert például ha Mitterrand 1981-ben is ringbe akar szállni az elnökségért, ezt csak baloldali programmal teheti meg, s itt pedig a kommunista párt nélkül nem érhet el eredményt.

— Mennyiben jelent tényezőt Chirac és pártja? Úgy tűnik, Chirac valóban némi dinamizmust hozott a politikai életbe, s bár az nyilvánvaló, hogy alapvető érdekei (céljai) megegyeznek a köztársaságpártéval, azonban azzal, hogy időnként látványosan szembefordul Giscarddal, látszólagos alternatívát kínál a sokat emlegetett kispolgárnak — a baloldallal szemben...

— Kétségtelen tény, hogy Chirac pártja, az RPR (Tömörülés a Köztársaságért) ma is a legnagyobb párt a francia parlamentben. Azonban Giscard d'Estaing kiszélesített bázisa, az UDF (Szövetség a Francia Demokráciáért), amely valamennyi centrista erőt tömöríti, a mostani választások után már csaknem ugyanolyan erőt képvisel. S én úgy látom, hogy e két erő szövetséges is (mégpedig kiegyensúlyozott alapokon), de megmarad riválisnak is.

Mindez a francia burzsoáziának nemcsak hogy jó, hanem szükséges is. A francia kispolgár most abban az illúzióban élhet, hogy a gyökeres változtatást elutasítva is marad még alternatíva, marad még választása. A francia tőkének pedig például 81-ben, a következő elnökválasztáson nem kell egy lapra tennie mindent — mint ahogy az reális volt De Gaulle idejében.

Giscard egyébként nagyon is tudatában van a többszörös polarizáltság veszélyének, s az ő koncepciója (már De Gaulle idején is az volt), hogy Franciaországot *középről* kell kormányozni. De Gaulle, már csak személyiségénél fogva is megtehette azt, hogy az egyik pólusról befolyásolja a „marais" (mocsárnak) minősített közbülső politikai színteret. Giscard azonban tisztában van azzal, hogy ő nem De Gaulle, a kiélezett politikai harc aligha vezetne jóra, s így inkább egy, a lakosság nagy többségét magába foglaló, az ortodox gaulleisták és a kommunisták között lavírozó centrumot akar létrehozni. Jó példája mindennek a mostani választások előestéjén elmondott tv-beszéde, amely ugyan tartalmazta a már megszokott intelmeket, de elhangzott benne a „nyitás", a „kiszélesítés" is — amit De Gaulle soha nem mondott volna. Még jellemzőbb a választások utáni gesztusa, amikor is meghívta a baloldali pártok, sőt szakszervezetek vezetőit az Elysée-palotába a politikai álláspontok megvitatására.

A jelenlegi taktika tehát: nyitás a kiszélesítés felé. S mellesleg ennek a nyitásnak, ennek a centrumnak — kezdettől fogva — szerves része a Francia Szocialista Párt bizonyos csoportja is a giscardi tervekben!

Hogy mindez mennyire reális, s hogy milyen eredményekhez vezethet, azt már az eljövendő események fogják megmutatni. Ami a baloldal „centrumhoz" való viszonyát illeti: mint arról az imént már szó volt, a jelenlegi helyzetben mind az FKP, mind az FSZP lehetőségei — a megmaradt gazdasági, szociális stb. problémák következtében — behatároltak.

Fóris György

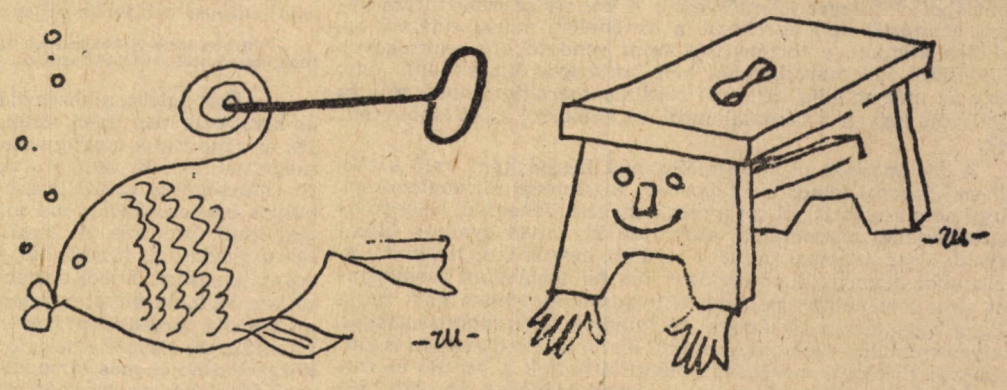

Halász Géza karikatúrái

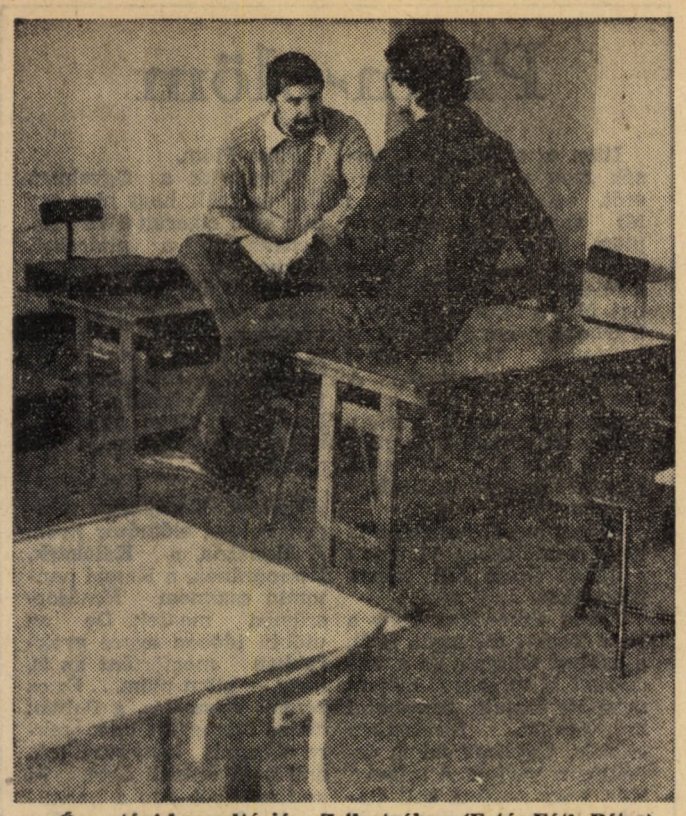

Óra utáni konzultáció a Zsil utcában (Fotó: Fáth Péter)

Mit mond a pszichológus? • Kevés a nő Sokan kimaradnak • Gond a jövedelemcsökkenés • Megértő-e a feleség?

Nem első ízben fordul elő, hogy a KÖZGAZDÁSZ hasábjain foglalkozunk a szakmunkásokat és az érettségizett szakmunkásokat előkészítő tanfolyam hallgatóival. Az a párthatározat, amely nyomán megvalósult, létrejött a SZET és az ÉSZET, fontos lépés volt a fizikai dolgozók felkarolása, továbbtanulásuk segítése érdekében. Három évvel ezelőtt (pontosabban az 1975/76-os tanévben) indult az első SZET—ÉSZET csoport felkészítése az MKKE-n, egyetemi illetve főiskolai felvételire.

★

A tanfolyam elvileg egyéves, de a SZET-re jelentkezőknek *már májusban elkezdődik egy pszichológiai vizsgálattal.*

Galántai Istvánné már túljutott ezen a vizsgán. Most az egyik SZET-csoport előkészítőjére jár, mint a tizennégy tagú csoport egyetlen nő tagja.

— Miből állt ez a vizsgálat?

— Többféle feladatot kellett megoldani. Az egyikben például különböző alakokat kellett felismerni, sokszínű pontokból rajzolt képen. (Ez hasonlított azokhoz az ábrákhoz, amiket a szemorvosnál mutatnak az embernek.) Ezenkívül *tizenhat példából álló matematikai feladatlapot is kaptunk.* Ez kapcsolódott leginkább az egyetemi felvételihez, a többi feladat ügyességet, logikai kombináló készséget igényelt. *A szóbelin családi, munkahelyi körülményeinkről beszélgettünk a pszichológusokkal.* Érdekes, izgalmas volt ez a vizsgálat — eddig még nem vettem részt ehhez hasonlón.

Az ÉSZET-esek számára nincs ilyen alkalmassági vizsga.

★

A szeptemberi beiskolázás után levelező és intenzív időszakok váltják egymást, mind a kétféle tanfolyamon. A SZET-es hallgatók három (matek, pg, magyar), az ÉSZET-esek két tárgyat tanulnak; náluk elmarad a magyar. *Legnagyobb gondot a matematika okozza a jelölteknek.*

Az egyik SZET-csoport éppen egy matek zh-t fejezett be, amikor ott jártam, *a Makarenkó utcai kollégium tv-termében.*

A dolgozat utáni izgalom töltötte el a tanulókat. Nyitott függvénytáblázatok, számológépek, körzők, vonalzók az asztalokon, mindenki magyarázza, hogy miért van neki igaza. Így, vagy úgy kellett volna kiszámolni a jó értéket?

— *Négy év anyagát kell átvennünk egy év alatt, és ez nem könnyű feladat* — mondja a csoport bizalmija. — Az is problémát okoz, hogy *két tanár tanítja nálunk a matekot.* Mind a ketten jól, de mégis másképp! *Sok dolgozatot, zh-t írunk.* Matekból van a legtöbb óránk, és arra *mindig készülni kell,* különben soha nem tudnánk megtanulni. *A pg és a magyar egészen más. Jóval több a lehetőség a tájékozódásra, az érdeklődés is nagyobb e tárgyak iránt.*

A számonkérés folyamatos, emiatt a tanfolyam első hónapjaiban már sokan kimaradnak: nem bírják a feszített iramot, és önszántukból hagyják abba a tanulást. Nem ritka az sem, hogy családi vagy egyéb szubjektív okok miatt nem tudják folytatni. A januárban esedékes félévzáró dolgozatot — a SZET-en és az ÉSZET-en is —, az eredeti csoportnak már csak a háromnegyed része „éri meg".

Néhány szemléltető adat az előkészítők félévi statisztikai felméréséből:

	SZET	ÉSZET
1977. szeptemberben kezdtek	55	62
1978. januárban a létszám	46	30
ebből vidéki	32	11

★

Nem véletlen az sem, hogy *a jelöltek között több mint kétszer annyi a férfiak száma, mint a nőké.*

— *Szerinted miért van ez így?* — kérdezem *Galántainét, Esztit.*

— Egyrészt azért, *mert eleve jóval kevesebb nőt küldenek a vállalatok, mint férfit.* Ez nyilván adódik a vállalati létszám összetételéből is. (Bár rögtön itt vagyok én, az „élő" ellenpélda. A Verseny Áruházban vagyok eladó, nálunk sokkal több a női dolgozó, mégis csak kettőnket jelöltek erre a tanfolyamra.)

A másik ok feltétlenül a család. Általában a húsz éven felüli nők férjezettek, gyerekük is van már. Emellett nagyon nehéz egy ilyen intenzív, sok időt igénylő tanfolyamot elvégezni, különösen akkor, ha a férj nem házias, és minden otthoni munkát a feleségétől vár el. Ebből a szempontból *szerencsés helyzetben vagyok, mert a férjem, és a családom is mindenben segít. (Szeptemberben még ebben a csoportban is négy nő volt, de menetközben kimaradtak — a család miatt!)*

Az idén fordult elő első alkalommal, hogy a SZET-es csoportokból senkit nem tanácsoltak el a félévzáró vizsga után — a lemorzsolódást objektív tényezők indokolták —, minden jelölt szorgalma, és képességei alapján alkalmasnak látszik arra, hogy egyetemi tanulmányokat folytasson.

★

Sokan járnak be *vidékről, nap mint nap több órát utaznak,* a levelező időszakban nyolc órát dolgoznak a munkahelyükön, általában nős, családos emberek. Ilyen körülmények között nem könnyű megállni az embernek a helyét. *Szélsőséges a helyzetük a vállalati támogatást illetően is. Az „adható" juttatásokból nem részesül mindenki egyformán, vállalata válogatja, hogy ki milyen támogatást kap.*

Általában a jövedelem csökkenésével, más munkakörbe való áthelyezéssel van a legtöbb probléma.

Török Csaba, a százhalombattai Dunamenti Hőerőműben dolgozik.

— Amikor elkezdődött a tanfolyam, tavaly *szeptemberben, a fizetésem 4000 forint volt* — kezdi Török Csaba saját „történetét". — Ezt az utolsó három hónapban keresett fizetésem átlagából számították ki. *Az átlagfizetésem azonban állandóan csökken,* mivel szeptember óta hetente két napot dolgozom, a többi igazolt távollét. Akkor kaphatnám meg a régi — vagyis a 4000 forintos — átlagomat, ha folyamatosan harminc napig lennék távol. De ez a folyamatosság megszakad, mert heti két napot dolgozom. *Legutoljára 2900 forintot kaptam, ennyi volt az átlag!* Írtam egy beadványt a személyzeti osztály vezetőjének, hogy ez mégsem lesz így jó! Még nem kaptam konkrét választ.

Hasonló gondjai vannak *Chován Gézának* is, aki a budapesti Gyár- és Gépszerelő Vállalat dolgozója.

— Eredetileg villanyszerelő karbantartó voltam. A munkaerőhiány miatt azonban segédmunkát is végeztem, ezért *havonta 300 forint prémiumot kaptam. Szeptemberben, a beiskolázás után megvonták a prémiumot, mondván, hogy úgyis keveset vagyok a munkahelyemen, a saját munkakörömet se tudom elvégezni.*

Decemberben általános *fizetésemelés volt a vállalatnál. A fizikai dolgozók közül egyedül én nem kaptam.* Nem sokkal ezután vállalaton belül *áthelyeztek,* munkaelőkészítő lettem.

Januárban bementem a vállalati oktatási osztályra, hogy a fizetésemelésről és az áthelyezésről mondjanak valami elfogadható magyarázatot. „Órabért nem kötelező adni — mondták, — az áthelyezésről pedig a vállalat vezetősége dönt." Mivel úgy éreztem, hogy igazságtalanul maradtam ki a fizetésemelésből, csak azért, mert erre a tanfolyamra járok, nem hagytam annyiban a dolgot. *Még januárban írtak az egyetemről egy levelet a vállalatomhoz, hogy miért maradtam ki az „általános" fizetésemelésből. A válasz: januárban nem is volt fizetésemelés...*

A fizetési aránytalanságok megszüntetésére az Oktatási Minisztérium és az MSZMP Agitációs és Propaganda Osztályának illetékes szakemberei új, egységes rendszer kidolgozásáról tárgyalnak a leendő egyetemisták jobb anyagi és erkölcsi megbecsülése érdekében.

★

Radnóti Tamás, a SZET-csoport bizalmija; vele beszélgettem *az elmúlt félév tapasztalatairól,* saját benyomásairól. A munkahelyén, ahol több mint *hat éve dolgozik, KISZ-vezetőségi tag volt* — talán ez is közrejátszott abban, hogy *ajánlották erre a tanfolyamra.*

— Alig több mint fél éve még a Dunamenti Hőerőműben voltam szerszámlakatos, most előkészítőre járok — és csak a levelező időszakban dolgozom —, jövőre pedig remélem, hogy az MKKE-n leszek I. éves egyetemista.

Megmondom őszintén, hogy a körülmények, amelyek itt fogadtak bennünket — minden foglalkozás a Makarenkó utcai kollégium valamelyik helyiségében van —, első látásra elég lehangolóak voltak. Viszont *a tanárok maximálisan feledtetik az ilyen zavaró körülményeket. Nagyon jók az előadások, a konzultációk is hasznosak, érdekesek.* Most veszem csak igazán nagy hasznát annak, hogy elvégeztem a Marxista Leninista Esti Egyetem első három évét, a pg-t szinte csak ismételnem kell, sőt adott témákban még segíteni is tudok a csoporttársaimnak.

— *A többi tárgy is ilyen jól megy?*

— A matekot soha nem szerettem különösebben, de ha jobban belemélyed az ember — ahogy itt kell is —, felkelti az érdeklődését, én legalábbis így vagyok vele. Magyarból nincs semmi nehézségem. *Az okoz csak problémát, hogy nem tudjuk, hogyan kell jegyzetelni. Ezt senki nem tanítja. Pedig nagyon jó lenne, ha meg tudnánk különböztetni a lényegtelen dolgokat a fontosaktól, és csak azt írnánk le, aminek később hasznát vesszük.*

— *A családod, és a vállalat megértő veled szemben, segítenek?*

— Igen, de... Erre ez a pontos válasz. Igen, mert a nejem megértő, nem tesz szemrehányást, hogy keveset vagyok otthon, nem segítek annyit, mint régen. (Másfél éves kisfiam mellett gyes-en van, tennivaló mindig akad bőven.) Igen, a vállalat részéről is, mert sok támogatást adnak: fedezik az útiköltségemet, kapom az átlagfizetésemet, konzulens tanárt biztosítanak matematikából.

A mondat „de" része arra vonatkozik, hogy meddig tarthat még ez az ideális állapot.

A feleségemen veszem észre, hogy néha ingerült, nem úgy reagál dolgokra, mint ahogy azt megszoktam az évek során. A jószándék nem hiányzik, de úgy érzem, hogy feszül benne valami, ami egyszer ki fog törni. *Éppen csak azt nem tudom, hogy mikor és milyen következményekkel jár majd.* A beállt új szituáció új konfliktusokat szül kettőnk között, és ezek erősen befolyásolják idegeinket. *Szeretem a feleségemet, de őszintén mondom, most könnyebb lenne, ha nem lennék nős.*

A vállalatra vonatkozó „de" elsősorban a közvetlen kollégáimra vonatkozik. *Úgy veszem észre, hogy egyesek — különösen a középkorúak —, irigyelnek ezért a lehetőségért.* Ezt apró kis szurkálódásokkal, megjegyzésekkel a tudtomra is adják. A vállalat vezetősége örömmel veszi azt, amit csinálok, és tudják, hogy számíthatnak rám néhány év múlva is. Ez megnyugtató, jó érzés. *Tudom, hogy nagy a felelősség. Remélem nem hat közhelynek, ha azt mondom a csoporttársaim nevében is: megteszünk mindent, hogy megálljuk a helyünket.*

Egressy Gabriella

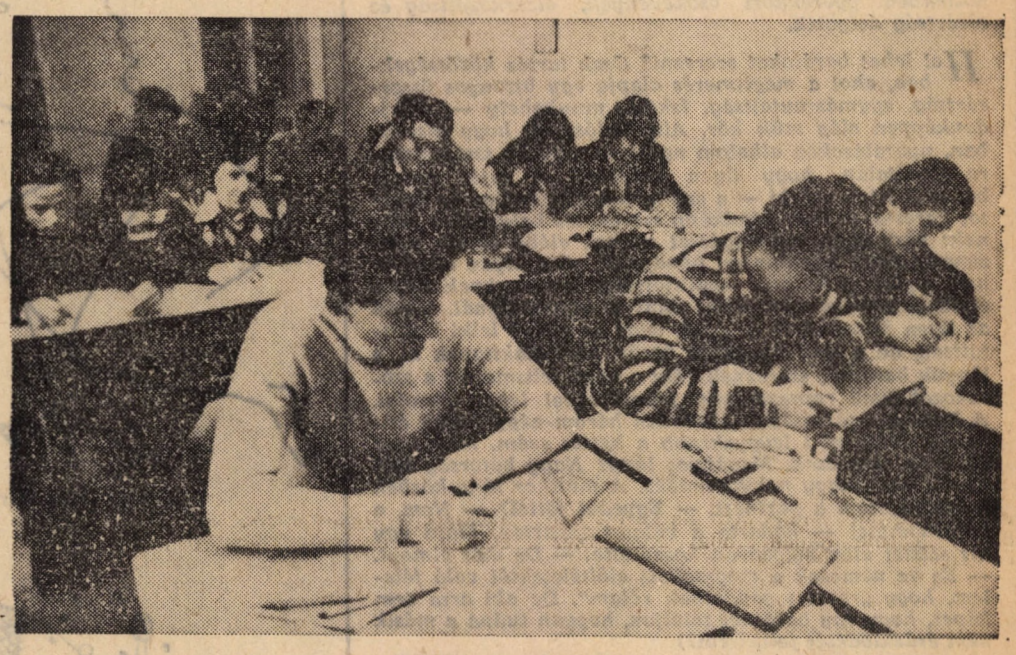

SZET-esek a Makiban — Fotó: Eszes István

Az oktatók véleményezéséről

Február 15-én (majd a kényszerszünet miatt március 8-án is) ülést tartott a KISZ Egyetemi Képviseleti Tanácsa, melyen az oktatói véleményezések ez évi lebonyolításának programját vitatta meg. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján szükségesnek tűnt néhány gondolat felelevenítése.

Az oktatók véleményezése a hallgatók véleménye kikérésének egyik intézményesített formája, melynek alapvető célja, hogy ily módon is elősegítsük az egyetemi oktató-nevelő munka színvonalának emelését. E demokratikus fórum lehetőséget nyújt a szakmai-tanulmányi — elsősorban szemináriumi — munka elemzésére az oktató szemináriumvezető személyén keresztül és segítségével. Az elemzés kiterjed a tananyag feldolgozásának különböző módozataira, tartalmi és formai kérdéseire, a hallgatói aktivitás, szakmai érdeklődés fejlesztése, az órafegyelem, az órák hangulata, valamint a számonkérés módszereinek vizsgálatára. Természetesen könnyebb és eredményesebb azokban az alapszervezetekben véleményt alkotni, ahol a félév során rendszeresen az oktatóval közösen megbeszélték az esetleg felmerülő problémákat és az elért eredményeket.

Ez évben a véleményezési rendszerben olyan módosítást vezetünk be, mely remélhetően jobban elősegíti a kitűzött célok elérését. A KISZ-alapszervezet a taggyűlés által megvitatott és elfogadott véleményt az alapszervezet minden tagjának jelenlétében (taggyűlésen vagy szemináriumon szünetében) köteles az érintett oktatóval megismertetni, aki aláírásával jelzi, ha elfogadja a véleményt. Ha az oktató és a csoport között nem alakul ki egyetértés — esetleg az oktató által kért megbeszélés után sem — az oktató külön véleményét az alapszervezetnek mellékelnie kell. Az oktató aláírása nélkül a véleményezés nem továbbítható. A KISZ-véleményeket az illetékes tanszéki képviselők juttatják el és képviselik a tanszékeken. (Az alapszervezeti vezetőségek április 20-ig adják át a véleményeket a képviselőknek.)

Az oktatói véleményezések rendszere lehetőséget ad arra is, hogy tanszékeink a hallgatók legszélesebb köréből származó információk alapján is értékeljék oktató-nevelő munkájuk hatékonyságát, a hallgatókkal kialakított munkakapcsolatuk, együttműködésük helyzetét. Célunk továbbá, hogy e „rendszer" a tanulmányi fegyelem erősítését, a tanár—diák viszony további javítását szolgálja. Munkánk azonban csak akkor lehet igazán eredményes, ha alapszervezeteink a célokhoz méltó felelősséggel, a jogok mellett a kötelességekről sem megfeledkezve alakítják ki véleményeiket, s megfelelő módon képviselik azokat a tanszékeken.

Dr. Hőgye Mihály

ANTHONY SAMPSON:

A hét nővér

„Ebben a könyvben politikai és emberi oldalról megvilágítva próbálom elbeszélni a legújabb kori történelem egyik legfurcsább históriáját; hogyan tudta hét óriás társaság a kezébe kaparintani a világ legnagyobb és legfontosabb iparát; hogyan ruházták rájuk a nyugati kormányok diplomáciai tevékenységük javát; hogyan tudták a termelő országok az olaj feletti uralmukat fokozatosan ellensúlyozni, amíg végül 1973 októberében hirtelen elragadták tőlük; és hogy e hét társaság, a világkereskedelem hét óriása hogyan járja azóta egyensúlyozgató kötéltáncát a nyugati fogyasztóik kereslete és a termelőkkel kiépített társkapcsolataik között feszülő politikai dróton.

A témát nem olajszakértőként vagy közgazdászként közelítettem meg, hanem érdeklődő újságíróként, aki írói szabadságánál fogva bárkivel beszélhet és bárhová utazhat. Az olajról már könyvtárnyi irodalom gyűlt össze: dicshimnuszt zengő, kimerítő társasági történetek az összes ügyvezetőről, szakértekezések az ipar gazdaságtanáról, romantikus elbeszélések a sivatag feltúrásáról és az olajforrások felderítéséről heves támadások a társaságok és a kartellek rémei ellen. Azonban nagyon kevés írás szól az embert a központba állítva arról, miként terebélyesedtek ezek a társaságok; miként vágtak bele átlagemberek a rendkívüli feltárásokba; miként váltak függővé e furcsa társaságoktól a nyugati nemzetek."

Anthony Sampsonnak e könyve a hét nővér történetét beszéli el, annak a hét óriás olajtársaságnak a történetét, amelyek ötven éven keresztül uralkodtak a világ olaja fölött. A történet főszereplői az öt amerikai társaság: az Exxon, a Gulf, a Texaco, a Mobil, a Socal és a két európai: a Shell és a BP.

A szerző nyomon követi az olaj ellenőrzéséért dúló szakadatlan harcot egészen korunk energiaválságáig, beszámol azokról az eseményekről és politikai manőverekről, amelyek az olajtermelők és az olajfogyasztók mai erőegyensúlyának kialakulásához vezettek.

Anthony Sampson bemutatja, hogyan építette ki John D. Rockefeller óriásvállalatát, a Standard Oil Companyt; hogyan osztották föl a hetek a két világháború között titkos szerződések útján a világot; hogyan ébredtek tudatára erejüknek a háború utáni években az olajtermelő országok, s alakították meg saját kartelljüket, az OPEC-et, az ellenkartellt. (Kossuth Könyvkiadó)

Fotósok figyelem!

A fotószakkör következő összejövetelét április 12-én, 5 órakor tartja a Közgazdász szerkesztőségében (III. 382.). Téma: Szolarizációs eljárások. Előadó: Eszes István.

A kisfilmes fényképezőgépgyártás csúcsai: NIKON, LEICA. Előadó: Fáth Péter.

Fotóséta előkészítése.

Minden érdeklődőt szívesen látunk.

Ugye, mi jó barátok vagyunk?

Minél kevesebb a koponya agytekervényeinek száma, az emberi érzések annál inkább polarizálódnak szeretetre és gyűlöletre. És annál tartósabbak is — egy egész életre szólnak. Ha örökre gyerekek maradnánk, talán soha nem lennének „unalmas" emberek, nem lenne magány, közönyösség. Mert soha olyan könnyen nem ismerkedtünk, ítélkeztünk, és mondtunk ki őszintén ítéleteinket, mint négy-ötéves korban, a beszéd, az értelem és az ösztönök határán. Azután a környezet, a „nem szabad Pistike" által kialakított gátlások és az irányított barátkozások rostálják a világot. Többé már nem a belső megérzések szerint osztályozunk. A formálódó személyiség hasonlókat szeretne látni maga körül.

Körülbelül a húszas éveink azok, amelynek elteltével sok újat már nem várhatunk magunktól. Eddigre már vagy megtaláljuk azt a baráti kört (esetleg egyetlen személyt), amely megvéd a magánytól, vagy (a szerencsés kivételektől eltekintve) csak csökkent értékű barátok, felszínes ismeretségek vesznek körül a továbbiakban.

A barátság, a szerelem mellett a közösségben élő ember másik alapélménye, pszichológusok szerint bármelyik tartós hiánya súlyos lelki sérülésekhez vezet. A saját nemünkhöz való közeledésnél is hosszú iskolát kell kijárni, és aki későn iratkozik be, az soha nem tudja bepótolni az elmaradást. A visszahúzódott, magányos felnőttekben gyerekkori csökevények, elzárkózottság és elzártság dolgozik.

Hol lehet barátokat szerezni? Csak tartós közösségekben, ahol a megismerés alapja egy bizonyos összezártság, egymásrautaltság. Iskola, munkahely —, tulajdonképpen elég szűk kör. Alig valószínű, hogy discókban, nyaralásokon alkalom nyílik a mélyebb ismeretségre, egyáltalán, hogy ilyen helyeken a saját neméből próbáljon valaki — a szó nemes értelmében — barátot keresni. A fiúk némiképp szerencsés helyzetben vannak: bármilyen viszolygással néznek elébe annak a tizenegy, vagy huszonnégy hónapnak, soha olyan alkalom nem nyílik a hasonló beállítottságú embereknek közös élmények megalapozására, mint a katonaságnál. Talán az ilyen lehetőségek az okai, vagy az eltérő lelki beállítottság, de a fiúk általában baráti kört alakítanak ki, a lányok barátnőt szereznek. (Ezt a nagy felismerést a szórakozóhelyek reprezentatív felmérésével lehet igazolni. A homogén társaságok általában három-négy fiúból állnak, a lányoknál leggyakrabb a kettes szám. Magányos fiú még csak-csak. Magányos lány? Nagy bátorság kell hozzá, vagy nagy nekikeseredés. A múltkor tánc közben megkérdeztem a partnert. — Egyedül jöttél? — Nem, a barátnőmmel — hadarta a választ zavartan. Majd egy kis szünet után megadóan hozzátette: — De már elment. — És ez nemcsak a megszokott előítéletektől való félelem, hogy „rosszat gondolnak rólam". De aki arra sem képes, hogy egy barátnőt találjon, hogyan tudná a másik nem érdeklődését felkelteni?)

Mire az egyetemre érkezünk, a többségnek már „múltja" van. De a feltételezett hasonló gondolkodás olyan vonzerő, hogy mindenki megpróbál új ismerősöket, barátokat szerezni. Sokaknak az egyetem véget ér a négy vagy öt év leteltével, de vannak, akiket az itt szerzett élmények kísérnek tovább. Valószínűleg azonban mindenkiben kialakult egy értékrend a továbbiakra, ezek szerint nevezzük meg X. Y-t, ha szóba kerül: igen, ismerem. Vagy: klassz haver. Vagy: jó barátom. Mi választja el ezeket a kategóriákat, mi a barátság fokmérője, ki a barátom? A „bárhová vessen is a sors, írok neked képeslapot" típus?

Vagy Remarque három bajtársa egyikének kell lenni, akiknél a barátság kozmikus, térben végtelen és időben örök? Szép gondolat, de talán kissé illuzórikus. A legjobb barátok is messze kerülhetnek egymástól, évekig nem tudnak a másikról — a barátság marad. Részemről azt tekintem barátnak, akivel bármikor találkozom, a mindennapi gondok szürke elpanaszolásán túl is tudunk mondani egymásnak valamit. Aki, ha nem is úgy gondolkodik mindenben mint én, de őszintén mondja el a véleményét mindenről, és akinek bármely kérdésről nyíltan, szégyenkezés nélkül beszélhetek. Régi emlék él bennem. Sz. Istvánról, aki négy évi ismeretség után külföldre került. Elég gyakran leveleztünk. Amikor két év múlva hazajött, nem tudtunk túljutni a „jól vagy? Mit csinálsz?" kínos érzésen. Akkor kerültünk messze egymástól.

Vajon a mostani egyetemi ismerősök, barátok közül hánynál szűnik majd meg a mostani közelség? Azt nem tekintem maradandó érzésnek, amikor volt egyetemi társak pozíciójukat felhasználva, kisebb-nagyobb szívességet tesznek a hirtelen, kérelemmel felbukkant múltnak. Az eképp felmelegített kapcsolatok aligha jutnak túl egy-két hálaadó vasárnapi ebéden, vagy „összejöhetnénk az asszonyokkal együtt egy kis diskurzusra" meghívásokon.

Ennyit a barátságról — általában. Szeretnénk, ha mások is elmondanák az eltérő véleményüket — névvel vagy név nélkül — akár arról is, hogy miért nem találtak barátra az egyetemen. Talán nemcsak álvitát lehetne kialakítani.

L. G.

Halász Géza karikatúrái

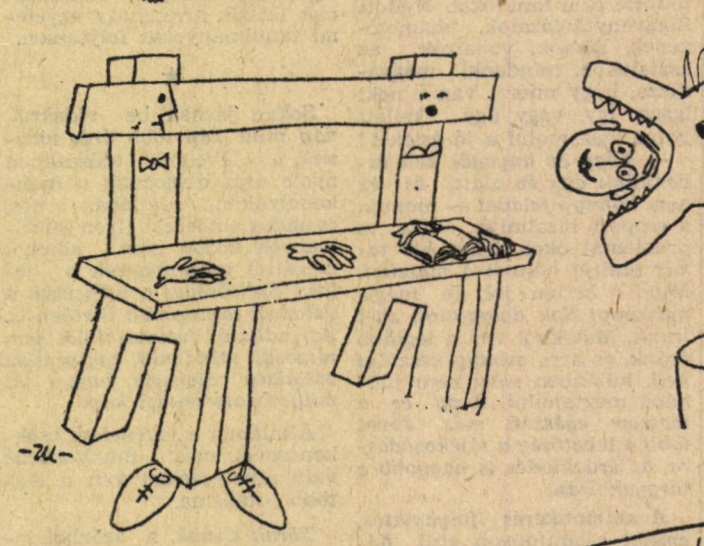

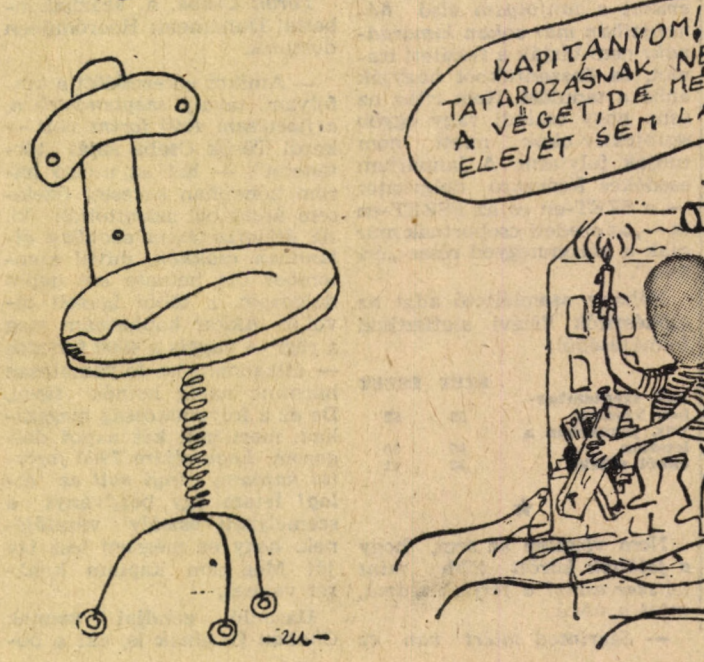

Plöm-plöm

Itten ez a POLVAX, tessék mondani? (Csókolom, erőt, egészséget, hellló!...) Mi vagyunk az előplöm-plöm. Műsorunk profilja széles és megnyerő. Sajnos a fülekre egy kicsit lenőtt a haj. Meg a tehetségtelenség. Úgyhogy emiatt nincs is hallásunk. De mi úgyis tiszta szívből játsszuk. A nagymenőt. Valamint a világirodalom összes verseit. Van amelyiknek már nem is énekeljük a szövegét. Úgy is tudjátok kívülről.

Plöm-Plöm.

Sajnos most hangolnunk kell. A melegben tágulnak a húrok. Össze kell húzni. Magunkat.

Addig elmondom, hogy a New York-i Carnegie Hall, a párizsi Olimpia és a budapesti Kispipacs helyett most itt fogjuk bemutatni műsorunkat. Életünkben először. Úgyhogy mi is érdeklődve várjuk. A műsort. Kár, hogy nekünk kell előadni. Így nem tudjuk majd igazán élvezni.

Szerencsére a hangulat jó, máris pattanásig feszült a helyzet. A húrokon. Van amelyik már szól is.

Ismeritek azt a verset, hogy Debrecenbe kéne menni? Együtt fogjuk énekelni. Majd megmutatom a refrénjét.

Plöm-Plöm.

Köszönjük a figyelmet. Úgy érezzük, hogy még egy este sem sikerült ilyen jól. Behangolni a gitárokat. Úgyhogy a műsort már el sem kezdjük. Azt majd további néhány százért legközelebb. Reméljük, akkor is ilyen sokan lesztek kíváncsiak. A főműsorra. A többit meg bízzátok ránk! Lesz itt olyan hangulat, hogy még! Ha majd elmentünk...

Epilóg: Korántsem minden Polvax előműsor ilyen. A Moncada, a Kalákáék, Kormoránék, a Karsai pantomin csaknem főműsorszámba mentek. De az utóbbi időben egyre gyakrabban megtörtént az is, hogy — plöm-plöm... És ez bizony visszaélés, a Polvax címre összegyűlt vendégekre olyasmit kényszerítünk, ami nem érdekli őket, és ami távolról sem a hangulatot fokozza, sőt... Ezt persze látják a szervezők is, és ígérik: a jövőben igyekeznek jobban odafigyelni az előműsorokra, ami annál is inkább könnyű lesz, mert lassan végigpróbáltunk mindenkit, akiről megtudhattuk, hogy: nem szabad meghívni mégegyszer...

Fóris György

Szoc.-segély

Szoc.-segély-osztás. Tulajdonképpen rutinművelet már az osztóknak és a kérőknek egyaránt. Hiszen, hogy is folyik az osztás? A kérelmező kitölt egy papírt, rajta az adataival, és a remélt összeggel, a bírálók ezt gondosan átböngészik, s döntenek az odaítélésről, vagy az elutasításról. Tegyük fel, hogy a kérelmező történetesen második kategóriás, s 500 forintot igényel. Már-már meg is szavaznák a pénzt, amikor valakinek ismerős lesz a név. Mármint a kérőé. Kiderül, hogy bár valóban második kategóriás, de azért, mert nemrég ment férjhez, s így csak a férj keresete számít; arról pedig már nem szól a fáma, hogy a szülőktől is kap támogatást, meg, hogy bérelt, önálló lakásban laknak. A kérőlap ama rovatába, amely arról érdeklődik, hogy mire kell a rendkívüli segély, a kislány azt írta: hogy ruházkodásra. Ez nagyon megható. De aztán valakinek az eszébe jut: nemrég újságolta, hogy olcsón megoldja az öltözködését; az anyagokat olcsón veszi, s a varrónője sem dolgozik drágán. De arról is többen tudnak, hogy a csinos kislány alkalmanként szép summáért fellép különböző divatbemutatókon. Mit tesz a népszerűség! Mindezt az osztást megelőző héten nyilatkozta újságunknak a maneken-jelölt. Ezek után nem csoda, hogy nem kapott szoc. segélyt. Különben tényleg rutinmunka az osztás.

B. L.

Klub

A klubgyűlés március 29-én úgy határozott, hogy a Közgáz-klub főrendezőit — Aranyosi Tibort, Ballók Ferencet, Heltai Tibort és Szanyi Tibort — felmenti megbízatásuk alól.

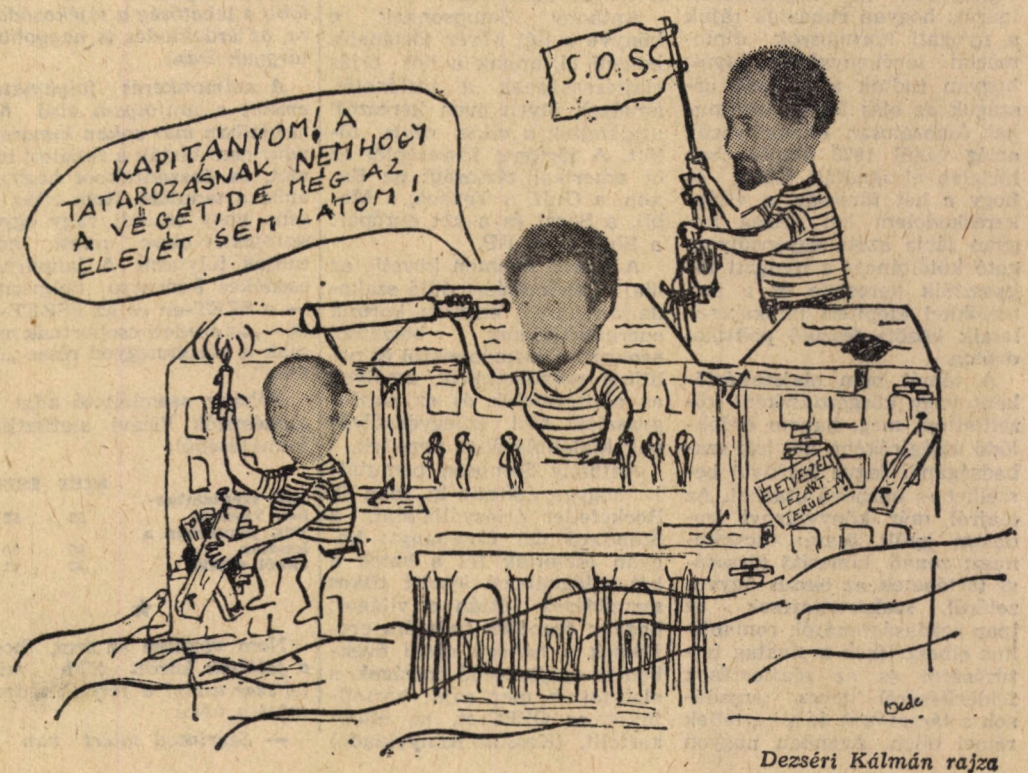

Dezséri Kálmán rajza

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Megjelenik kéthetenként a tanulmányi időszak alatt
Felelős szerkesztő:
FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT
Szerkesztőség: Budapest IX. Dimitrov tér 2.
Telefon: 174—548
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha L. tér 3.
Felelős kiadó: Csollány Ferenc
78—1363 Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató